

Årsredovisning 2022



FORTIFIKATIONSVERKET



Innehåll

Generaldirektören har ordet	3
1 Om årsredovisningen	6
2 Resultatredovisning	7
2.1 Vårt uppdrag	7
2.2 Särskilda händelser	8
2.3 Året i siffror	9
2.4 En nära partner för ökad försvarsförmåga	10
2.5 Resultatet i korthet	17
2.6 Förvaltningsverksamhet	21
2.6.1 Redovisning av investeringar i fastigheter	30
2.7 Uppdragsverksamhet	37
2.7.1 Redovisning av uppdrag	38
2.8 Avyttringsverksamhet	41
2.8.1 Redovisning av försäljning och överföring av fastigheter	42
2.9 Fortifikatoriskt utvecklingsarbete och samverkan med andra myndigheter	44
2.10 Hållbarhet	46
2.11 Redovisning av kompetensförsörjning	53
2.12 Redovisning av sjukfrånvaro	54
3 Finansiell redovisning	55
3.1 Resultaträkning	55
3.2 Balansräkning	56
3.3 Anslagsredovisning	58
3.4 Finansieringsanalys	59
4 Tilläggsupplysningar och noter	62
5 Sammanställning av väsentliga uppgifter från resultaträkning, balansräkning och anslagsredovisning	80
6 Förordning av intern styrning och kontroll (FISK)	81
7 Årsredovisningens undertecknande	83



GD HAR ORDET – 2022 ett år präglat av krig i Europa

2022 var året då vi gick rakt från en pandemi in i en överklig situation med ett anfallskrig i Europa. I gryningen den 24 februari eskalerade Rysslands invasion av Ukraina och allvaret i de senaste årens accelererande omvärldsläge nådde en helt ny nivå. Samma förmiddag genomförde jag en av mina ordinarie digitala sändningar till alla medarbetare på Fortifikationsverket. Där och då fick jag möjlighet att uttrycka min sorg och bestörtning över Rysslands tragiska vägval och samtidigt påminna medarbetarna om vikten av att vara observant och uppmärksam på avvikande händelser i vardagen. En uppmaning som jag sedan upprepat många gånger under året. Som en viktig del av Sveriges totalförsvar har vi på Fortifikationsverket ett stort ansvar att bidra till den utökade vaksamhet som krävs när det pågår ett krig i närområdet. Ett nytt säkerhetspolitiskt läge innebär skärpta säkerhetskrav.

Som ägare, förvaltare och utvecklare av totalförsvarsfastigheter och nära partner till Försvarsmakten har Fortifikationsverket under året självklart påverkats av omvärldssituationen och de beredskapshöjande åtgärder som genomförts. Vi har prioriterat att finnas på plats där situationen krävt det. Infrastrukturens betydelse kan inte underskattas.

Omvärldsläget har under året också påverkat pris på och tillgång till råvaror, tjänster och kapital. Det är en situation som påverkar bland annat våra underhålls- och investeringsprojekt framöver.

Återgång efter pandemin

I början av februari avvecklade regeringen sina restriktioner mot covid-19. På Fortifikationsverket kunde vi på allvar återgå till mer normala arbetssätt och för mig var det naturligtvis glädjande att se hur huvudkontoret och våra region- och driftkontor över hela landet fylldes på med medarbetare som återigen kunde utbyta erfarenheter och planer i konferensrum och vid kaffeautomater. Vi behöver ses för att knyta kontakter, vara kreativa samt vända och vrida på komplexa situationer i jakt på den bästa lösningen. Extra viktigt har det varit för alla nya medarbetare som vi rekryterat under pandemin. Det fysiska mötet är viktigt i byggandet av vår gemensamma kultur. För egen del har det varit positivt att återigen kunna genomföra verksamhetsbesök. Under 2022 har jag bland annat besökt medarbetare och partner i Arvidsjaur, Halmstad, Enköping och på Gotland.

Pandemin har lärt oss nya arbetssätt som vi under året utvecklat och implementerat. Vi reser mindre och om arbetsuppgifterna tillåter kan medarbetare på Fortifikationsverket även i fortsättningen arbeta del av veckan hemifrån. Under året har vi välkomnat, introducerat och utbildat 146 nya medarbetare, i huvudsak inom projektledning, drift och förvaltning.

Tillväxt i totalförsvaret

Under 2022 har vi fortsatt med vårt arbete att skapa de infrastrukturella förutsättningarna för totalförsvarets tillväxt. Fortifikationsverkets bidrag handlar i mångt och mycket om att realisera försvarsbeslut 2020 samtidigt som vi höjer statusen på befintligt fastighetsbestånd och satsar på fortifikatorisk utveckling. Inplaceringsstudier och andra förberedelser pågår för nyetableringar i Östersund, Sollefteå, Falun och Kristinehamn. På samtliga platser är de nya förbandens verksamhet redan igång tack vare temporära införhyrningar som effektivt genomförts i gott samarbete med Försvarsmakten.

För att tids- och kostnadseffektivt kunna möta Försvarsmaktens växande behov har vi under året utvecklat en katalog med typbyggnader för bland annat kaserner, förråd och skärmtak. Det ska, tillsammans med standardiserade metoder och processer, hjälpa oss att hålla den tillväxttakt vi är övertygade krävs när Försvarsmakten definierat och tydliggjort kraven på infrastrukturen.



2022 har också inneburit regeringens klartecken för ytterligare en etapp på Gotland, en omfattande satsning på utbildningshall i Halmstad samt stora förvärv i Stockholmsområdet. Vi har satt spaden i jorden för en träningsanläggning i Umeå samt färdigställt och lämnat över nycklarna till en kasern i Revinge, en kontorsbyggnad på Lovön samt till skärmtak och förråd i Skredsvik. Över hela Sverige pågår renoveringar samt investeringsprojekt av varierande storlek.

Kriget i Ukraina visar tydligt på behovet av fortifikatoriskt skydd. Allt fler aktörer inom det militära och civila försvaret vänder sig till oss för stöd med fastighetsplanering och olika skyddslösningar. För att möta behoven samt förbereda oss för kommande försvarsbeslut rekryterar vi och växer klokt på alla fronter.

Förberedelser inför medlemskap i Nato

Inom Fortifikationsverket har vi upparbetade internationella relationer som under året intensifierats. Jag har besökt våra motsvarigheter i Tyskland och Norge för att utbyta erfarenheter och diskutera fortsatta samarbeten inom till exempel fortifikatorisk utveckling. Norska Forsvarsbygg fyllde 20 år och jag fick tillfälle att på plats i Oslo gratulera och tacka för gott samarbete genom åren.

Inom ramen för NBDE (Nordic Baltic Defence Estates) har vi under 2022 fokuserat på samarbete och hur ett medlemskap i Nato kan påverka infrastrukturen. Internt på Fortifikationsverket har vi identifierat behov av mer kompetens om Natos organisation och verksamhet vilket vi kommer att hantera under 2023. Vi har också bildat en grupp med representanter från samtliga avdelningar som ska omhänderta Natorelaterade frågor och aktiviteter.

Energieffektivisering och förnybar elproduktion

Effektivisering av energiförbrukning är en viktig del i Fortifikationsverkets hållbarhetsarbete. Under året har behovet aktualiserats i samband med elbrist och stigande elpriser. Som en av Sveriges största fastighetsägare är det viktigt att vi bidrar och gör det vi kan för att spara energi. 16 platser i landet har identifierats som intressanta för markbaserade solcellsanläggningar och under 2022 har etableringarna planlagts parallellt med att en ny solcellspark i Såtenäs tagits i drift.

I den dagliga fastighetsdriften genomför vi löpande ett antal åtgärder för att hålla energiförbrukningen nere, till exempel genom byten till moderna energieffektiva tekniska system samt uppföljning av energistatistik. I våra nybyggnationer är målsättningen krav som motsvarar Miljöbyggnad Silver.

Skog och våtmarker

Fortifikationsverket äger mycket skog och omfattande arealer sätts av till naturreservat, Natura 2000-områden samt till områden för skyddsvärda statliga naturskogar och urskogsartade skogar (SNUS). Vi förvaltar skogen försvarsanpassat och med stor hänsyn till naturvärden. Under 2022 har vi fortsatt att arbeta med generell naturhänsyn och hyggesfria metoder. Vi har även öppnat upp brandgator för att möta ökad brandrisk i samband med klimatförändringar. Vi kartlägger och restaurerar våtmarker inom vårt bestånd och jag har under året haft förmånen att besöka Härads skjutfält för att se exempel på hur skydd av mark kan gå till.

Inom miljöområdet arbetar vi även sedan flera år med forskning och hantering av PFAS-ämnen och andra föroreningar i vår strävan att bidra till en giftfri miljö.



Samarbete

Oroliga tider ställer höga krav på samverkan. Vårt samarbete med Försvarsmakten och andra aktörer inom totalförsvaret är viktigare än någonsin. Alla måste bidra till helheten och samtidigt underlätta varandras leveranser. I vårt fall är till exempel gemensam planering en förutsättning för att vi ska lyckas förse totalförsvaret med ändamålsenliga fastigheter. Materiel, personal och infrastruktur måste planeras samtidigt annars riskerar vi att kvalificerade fordon blir utan garage och att värnpliktiga och soldater inte har någonstans att sova eller äta.

Vi har under året bidragit både till de militära och civila råd som tagits fram som underlag till regeringen inför kommande totalförsvarsbeslut. I underlagen har vi till exempel lyft behov av säkerställd finansiering kopplad till förändringar i räntor och byggprisindex, nivåhöjning samt stabil finansiering av svensk forskning och utveckling inom fortifikation (skydds- och anläggningsteknik). Vi anser också att Sveriges försvarsfastigheter fullt ut ska ägas, förvaltas och utvecklas av Fortifikationsverket. Som expertmyndighet med råddighet, säkerhet, robusthet och sekretess i fokus kan ingen annan göra det bättre än vi.

Jag vill tacka mina medarbetare för mycket gott arbete i en pressad tid. Nu ser vi på Fortifikationsverket fram emot ytterligare ett år där våra insatser bidrar till ett starkare samhälle.

Eskilstuna februari 2023

Maria Bredberg Pettersson
Generaldirektör



Härads skjutfält

Foto: Tilda Frödén, Fortifikationsverket.



1 OM ÅRSREDOVISNINGEN

Årsredovisningen är upprättad enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag i förhållande till myndighetens instruktion, regleringsbrevets mål och återrappporteringskrav samt övriga uppdrag från regeringen.

Värden som anges inom parentes avser föregående år (2021). I nyckeltal per kvadratmeter har de beräknats på area (BTA) för lokaler i öppet fastighetsbestånd.

Den första delen av årsredovisningen är **resultatredovisningen** som är en redovisning, analys och bedömning av mål och återrappporteringskrav i regleringsbrev och övriga uppdrag från regeringen. I resultatredovisningen inleds respektive kapitel med en ruta som återger de mål som resultaten bedöms emot.

Analys och samlad bedömning av resultat redovisas. Bedömningen av resultatet görs utifrån en tregradig skala som är:

- Grön ruta om resultatet utvecklats positivt mot föregående år eller om verket uppnått satta mål.
- Gul ruta om resultatet är oförändrat mot föregående år.
- Röd ruta om resultatet har utvecklats negativt mot föregående år eller om satta mål inte uppnåtts.

Den samlade bedömningen görs mot bland annat resultatindikatorer, som utgörs av nyckeltal och utfall jämfört med budget för drift, investeringar och vidmakthållande, samt interna och externa mätningar som medarbetar- och kundundersökningar.

Den andra delen av årsredovisningen är den **finansiella redovisningen**. Det ekonomiska resultatet redovisas enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.



2 RESULTATREDOVISNING

2.1 Vårt uppdrag

Vår verksamhet

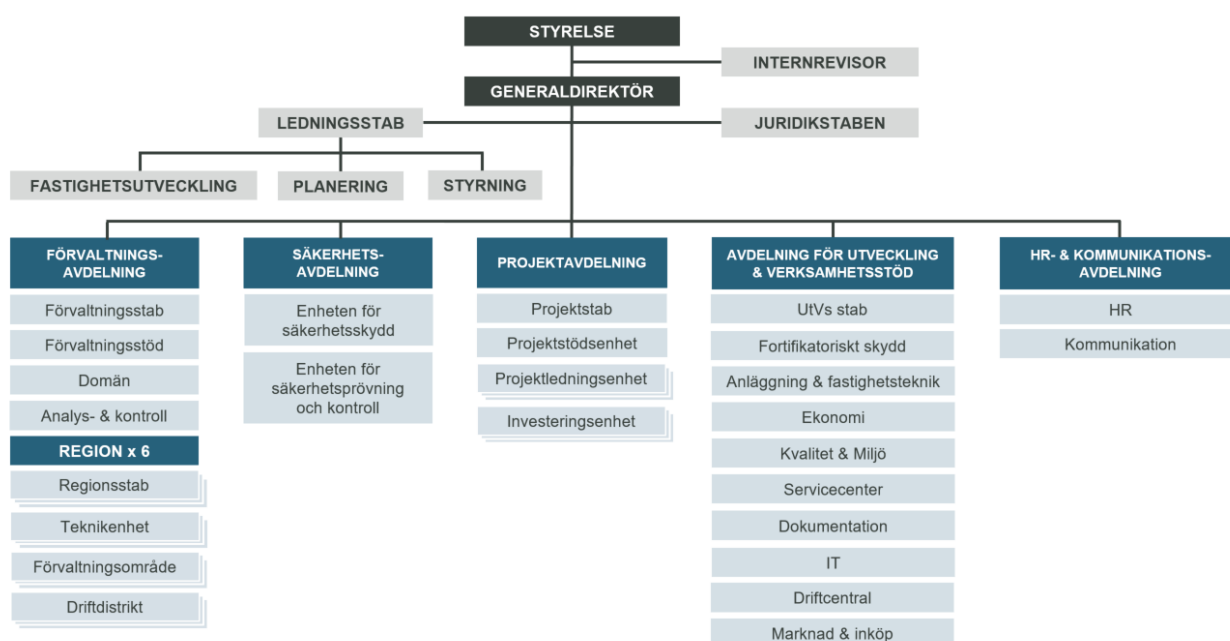
Fortifikationsverket äger och förvaltar Sveriges fastigheter för försvarsändamål. Vårt huvuduppdrag är att leverera väl fungerande mark, anläggningar och lokaler för försvarssektorns behov och att utveckla den fortifikatoriska kompetensen för hela samhällets behov. På så sätt bidrar vi till landets försvarsförmåga och samhällsberedskap. Fortifikationsverket äger regementsbyggnader, kontor, träningsanläggningar, verkstäder, skjutbanor, hamnar, flygplatser, anläggningar under jord och den mark som Försvarsmakten övar på. I slutet av 2022 var vi drygt 930¹ medarbetare och vårt fastighetsbestånd sträcker sig från Treriksröset i norr till Ystad i söder – vi finns där totalförsvaret kräver det.

Organisation 2022

I början av året genomfördes organisationsjusteringar med syfte att möta totalförsvarets pågående tillväxt.

Fortifikationsverkets projektavdelning har de senaste åren förstärkts. För att skapa en organisation som kan fortsätta att växa utökades antalet enheter från tre till sju med tydliga geografiska ansvarsområden som följer militärregionernas uppdelning.

Inom avdelningen för utveckling- och verksamhetsstöd etablerades en stabsfunktion med syfte att planera, leda och följa upp verksamheten mot uppsatta mål. Enheten Marknad och inköp delades upp i tre grupper med fokus inom entreprenadupphandling, E-handel respektive inköp av varor och tjänster för att skapa bättre förutsättningar att stödja hela organisationen med de växande behoven.



¹ Totalt antal anställda oavsett anställningsform 2022-12-31.



2.2 Särskilda händelser – coronapandemi och anfallskrig i Ukraina

Coronapandemi

Fortifikationsverkets verksamhet och leveranser har trots coronapandemin i stort sett kunnat fullföljas. Folkhälsomyndighetens rekommendationer har följts och egna åtgärder för att säkra leveranser och uppdrag har genomförts. Den 9 februari avvecklade regeringen restriktionerna och Fortifikationsverkets medarbetare återgick till en normal arbetsvardag. I samband med det gavs medarbetarna möjlighet att teckna överenskommelser om distansarbete upp till två dagar per vecka under förutsättning att det är möjligt utifrån verksamhetens behov.

Pandemin har gjort att Fortifikationsverket har utvecklat kunskap och vana kring digitala arbetssätt. Det har lett till färre resor och fysiska möten. Arbete har genomförts för att de nya arbetssätten där så är möjligt ska behållas även efter pandemin.

Anfallskrig i Ukraina

Det allvarliga omvärldsläget eskalerade betydligt när Ryssland, efter flera års annektering av Krimhalvön, den 24 februari anföll Ukraina. Kriget har ytterligare satt behovet av ett starkt totalförsvar i fokus. Flera svenska myndigheter påverkas och Fortifikationsverket är en av dem.

De senaste försvarsbesluten har inneburit stora satsningar på att stärka Sveriges totalförsvar. Det övergripande målet är att säkerställa att Sverige har förmåga att försvara landet mot väpnat angrepp och värna landets säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Fortifikationsverket är en del av det militära försvaret genom att vi äger och förvaltar Sveriges försvarsfastigheter. De behöver ha fortifikatoriskt skydd som är anpassat till den dynamiska hotbild de kan utsättas för och det är vår specialistkompetens. Nya vapensystem och verkansmetoder gör att det fortifikatoriska skyddet, både för militära försvarsanläggningar och civil infrastruktur, kontinuerligt behöver utvecklas i takt med en förändrad hotbild. Fortifikationsverket prioriterar därför forskning och utveckling inom det fortifikatoriska området.

Under året har vi noga följt den allvarliga säkerhetspolitiska situationen i Europa och stöttat Försvarsmakten och våra andra partner när de anpassat sin verksamhet efter rådande omvärldsläge. Tillsammans stärker vi Sveriges totalförsvarsförmåga i en orolig och allvarlig tid.

Kriget har bland annat inneburit att nationella och internationella samarbeten intensifierats, till exempel genom gemensamma övningar, samarbete inför Försvarsmaktens och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps underlag, råd och förslag till regeringen samt intensifierade kontakter med Fortifikationsverkets motsvarigheter i Norge och Finland.

Omvärlds- och konjunkturläget i stort påverkar byggbranschen som aviserat neddragningar som kan få effekt på Fortifikationsverkets kommande bygg- och renoveringsprojekt. Tillgång på råvaror minskar och kostnaderna ökar kraftigt.



2.3 Året i siffror – 2022

Bokfört värde fastigheter

18 424 mkr (14 585)

Intäkter

4 877 mkr (4 384)

Årsarbetskrafter842 (792)²**Energianvändning**

410 GWh (405)

Investeringsutgifter

4 921 mkr (2 609)

Bruttoarea (uthyrningsbar)3 454 356 m² (3 390 352)

I juni 2022 lämnades nyckeln till en nybyggd kasern i Revinge över till Södra skånska regementet.

Foto: Felix Sundbäck, Försvarsmakten.

² Antalet anställda omräknat till heltidsanställda.



2.4 En nära partner för ökad försvarsförmåga

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

Mål:

Myndighetens förvaltning av fastigheter avsedda för försvarsändamål och utvecklingen av detta fastighetsbestånd ska vara ändamålsenligt i förhållande till totalförsvarets behov (militärt och civilt försvar). Fastighetsbeståndet ska stärka den operativa förmågan i Försvarsmakten. Myndigheten ska bidra till att Försvarsmaktens behov av anläggningar och fastigheter m.m. kan växa i den takt som anges i regeringsbeslutet den 17 december 2020 om inriktning för Försvarsmakten 2021–2025 (Fö2018/01425, Fö2020/00228 [delvis] och Fö2020/01269 [delvis]).

Bedömning:

År 2022 har präglats av fortsatt planering och förberedelser kopplade till det senaste försvarsbeslutet. I början av året togs beslut om placeringen av det nya regementsområdet i Kristinehamn och strategiska förvärv i området har genomförts. Temporära lösningar har tillgodosett Försvarsmaktens initiala behov för att snabbt komma igång med verksamheten. Antalet tidiga skeden som ropats av från Försvarsmakten har mer än fördubblats jämfört med 2021. Värdet på beställda investeringsprojekt ligger dock kvar på samma nivå som föregående år.

För att säkerställa att de temporära lösningarna så fort som möjligt ersätts av robusta och permanenta lösningar, inte minst av rådighetsskäl, måste orderingången till Fortifikationsverket öka. Försvarsmaktens behov avseende infrastruktur bedöms fortsatt som realiserbart, men riskerna för förseningar ökar markant och möjligheten att hantera dessa risker minskar.

Återrapportering

Myndigheten ska redovisa hur förvaltningen av fastigheter avsedda för försvarsändamål och utvecklingen av detta fastighetsbestånd bidrar till utveckling av totalförsvaret och Försvarsmaktens operativa förmåga.

Ett välfungerande partnerskap med Försvarsmakten och andra partner är en förutsättning för ökad takt i leveransen av vårt uppdrag. Genom att lägga till ett nytt mål i regleringsbrevet har regeringen förtydligat att både det övergripande målet för totalförsvaret och det militära försvarets målbild bör återspeglas tydligare i Fortifikationsverkets styrning.

Utveckling av operativ förmåga

I samband med budgetunderlaget för 2022-2024 återrapporterade Fortifikationsverket till regeringen förslag på åtgärder för att stärka myndighetens långsiktiga planeringsarbete i förhållande till totalförsvarets utveckling för 2021-2030. Det gäller bland annat samverkan med Försvarsmakten, Försvarets materielverk samt Totalförsvarets forskningsinstitut. Arbetet med de föreslagna åtgärderna fortsätter löpande och redovisas under rubrikerna på nästa sida.



Försvarsbeslut 2020

Åtgärder för att stärka planering och realiserbarhet av tillkommande infrastruktur

Enligt regleringsbrev för 2022 redovisade Fortifikationsverket i budgetunderlaget en analys av förutsättningarna att använda en objektsbaserad redovisning kopplad till Försvarsmaktens tolvåriga investeringsplan och förslag till hur en sådan redovisning över en längre period kan se ut (även för andra partner än Försvarsmakten). Fortifikationsverket har sedan budgetunderlaget 2021-2023 lämnat en sådan redovisning. Från och med budgetunderlag 2023-2025 är även övriga partners behov inkluderade i investeringsplanen. En utökad investeringsplan underlättar till exempel resursplanering och långsiktig produktionsplanering utifrån våra partners behov.

Åtgärder för att minska riskerna för förseningar i byggprocessen

Under året har en typbyggnadskatalog tagits fram och presenterats för Försvarsmakten. Typbyggnadskatalogen är en visuell sammanfattning av standardiserade byggnadsmodeller avseende skärmtak, kall- och varmförråd samt kasern. Syftet med typbyggnader är att stödja Försvarsmakten med byggnadsgestaltning under behovsutredningsfasen, säkerställa kvalitet samt förkorta ledtider både för behovsutredning och för projektering. Försvarsmakten och Fortifikationsverket har också enats om en lista över referensbyggnader, som är byggnader eller anläggningar som redan byggts eller projekterats.

Åtgärder har vidtagits för att förstärka uppföljningen kring interna ledtider avseende framtagning av investeringsavtal, kostnadsbedömningar etc.

Åtgärder för att förstärka utvecklingen av fortifikatorisk kompetens

Fortifikationsverket har i underlag till ÖB:s militära råd³ föreslagit hur samverkan med Försvarsmakten inom området för fortifikatorisk utveckling ska kunna hanteras framöver. Förslaget som omfattar kompetensutveckling, utveckling av produkter och systemlösningar samt testanläggning för verifiering av systemlösningar syftar till att förbättra förutsättningarna att vidmakthålla befintligt bestånd samt underlätta utveckling av nya koncept.

Åtgärder för att förstärka beredskapen runt den infrastruktur vi tillhandahåller

Fortifikationsverket har fortsatt att öka förmågan att leda under kris, främst på central nivå men även på regional nivå. Under året har vi bland annat genomfört:

- Utbildning, träning och övning för Fortifikationsverkets ledningsgrupp.
- Beredskapskontroll i syfte att pröva, utveckla och öka tillgängligheten på anläggningar som nyttjas av Försvarsmakten.
- Myndighetens risk- och sårbarhetsanalys, där vi hanterar åtgärder som identifierats.

Behov av Fortifikationsverkets insatser inom det civila försvaret har identifierats i en rapport⁴ från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap där vi förtydligat vad vi kan bidra med. Under året har även en regelbunden samverkan på olika nivåer med samtliga försvarsmyndigheter utvecklats.

På initiativ av Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarshögskolan har en beredskapsutbildning för försvarsmyndigheter påbörjats.

³ Överbefälhavarens råd avseende förmågeutveckling, underbilaga 1.2 (FM2022-19979:13).

⁴ MSB rapport Civilt försvar mot 2030 – ett totalförsvar i balans (Ju2022/01209/SKK).

Nya organisationsenheter (OrgE)

Inplaceringen för det nya regementsområdet i Kristinehamn beslutades i början av 2022 och därmed är samtliga placeringar för de nya förbanden beslutade och inriktningen är att nya regements- och kasernområden placeras i:

- Falun, Myran.
- Sollefteå, i anslutning till motorområdet söder om väg 90.
- Östersund, Torråsen.
- Kristinehamn, Harberget.



I januari bestämdes att det nya regementet i Kristinehamn ska ligga på Harberget. Representanter från kommunen, Fortifikationsverket och Försvarsmakten samlades för att presentera beslutet.

Foto: Kristinehamns kommun

Detaljplaneansökan är inlämnad för Sollefteå och Östersund. I Falun har arbetet med planbesked och planprogram startat. I Kristinehamn har vi fått planbesked och planbeslut. Parallellt pågår ett arbete tillsammans med Försvarsmakten med att ta fram en framställan till regeringen om att genomföra projektering för respektive ort.

Förvärv för etableringen i Kristinehamn samt för Sollefteå/Östersund har genomförts under året avseende:

- Regementsområde och närövningsfält på Harberget i Kristinehamn.
- Bytesmark för närövningsområden i både Östersund och Sollefteå. Efterföljande byten genomförs under 2023.



För att möta Försvarsmaktens behov i Kristinehamn har tillfälliga lösningar genomförts och verksamheten bedrivs i inhyrda lokaler i gamla rådhuset i centrala Kristinehamn samt i lokaler i Skövde (P 4). För övriga nya förband bedrivs verksamheten sedan tidigare genom tillfälliga lösningar i bland annat:

- Inhyrda lokaler i Hågesta, Sollefteå.
- Inhyrda lokaler på Frösön, Östersund.
- Före detta flyktingförläggningen Högbo som hyrs in i Falun.

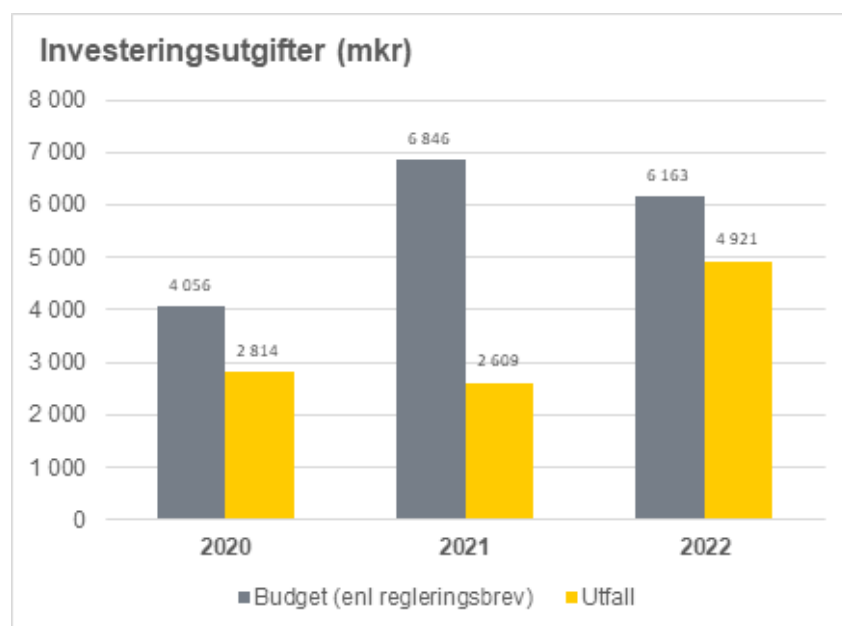
Utveckling av befintliga platser avseende K 4 i Arvidsjaur, Amf 4 i Göteborg och F 16 i Uppsala fortgår med kompletterande infrastruktur för verksamhetens behov.

Förvaltning och utveckling av fastighetsbestånd

2022 är andra året efter försvarsbeslutet och även detta år har präglats av förberedelser och planering. Takten på beställningar av investeringsprojekt från Försvarsmakten både när det gäller tidiga skeden (behovsutredningar) och ny- och ombyggnation har mer än fördubblats jämfört med 2021. Summan av investeringsprojekt som Försvarsmakten beställt ligger dock kvar på samma nivå jämfört med 2021. Däremot ligger fler projekt för byggnation. 2022 är ungefär två tredjedelar av beställningarna byggnation och en tredjedel projektering.

Den totala volymen för samhällsinvesteringar uppgår 2022 till 4 921 mkr (2 609) och är 1 242 mkr lägre än budget enligt regleringsbrev. Andelen fastighetsförvärv uppgår för 2022 till 2 516 mkr vilket är en ökning med 2 163 mkr jämfört med 2021. Två stora förvärv har genomförts, Solna Ulriksdal 2:1 och Sollentuna Helenelund 7:1 för 1 800 mkr samt Solna Skogskarlen 3 för 400 mkr.

Andelen investeringar avseende anskaffning och utveckling av nya investeringar (brukarrelaterade investeringar) exklusive fastighetsförvärv uppgick för 2022 till 1 347 mkr och ligger i nivå med 2021 (1 395) men är 1 901 mkr lägre än budget i regleringsbrev. Avvikelsena mot budget beror främst på tidsförskjutningar av olika skäl⁵.



Totala investeringsutgifter (tkr) per år oavsett finansieringsform.

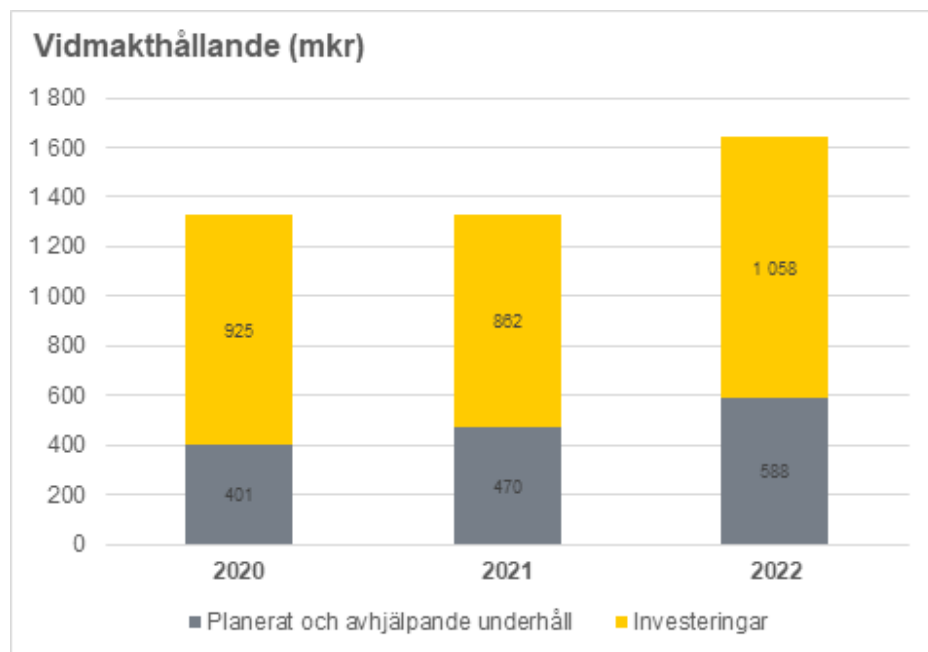
⁵ Se avsnitt 2.6.1 Redovisning av investeringar.



Vidmakthållande av befintliga investeringar uppgick 2022 till 1 646⁶ mkr, vilket är en ökning med 315 mkr från 2021.

Kostnaderna för det totala underhållet var 588 mkr (469). Utfallet för planerat underhåll var 506 mkr (389) som ska jämföras med budget enligt regleringsbrev som uppgick till 335 mkr vilket innebär att en större satsning än planerat har genomförts under 2022. Bland annat har särskilda satsningar (inte budgeterade) på planerat underhåll genomförts på uppdrag av Försvarmakten med 80 mkr (35). Investeringsutgifterna för vidmakthållande (ägarrelaterade investeringar) uppgick till 1 058 mkr (862) där det minskade utfallet jämfört med budget enligt regleringsbrev med 932 mkr avser en ambitionsnivå som inte realiserats för ägarrelaterade investeringar och ROT-projekt⁷.

Det totala utfallet avseende vidmakthållande har ökat med 24 procent sedan 2021.



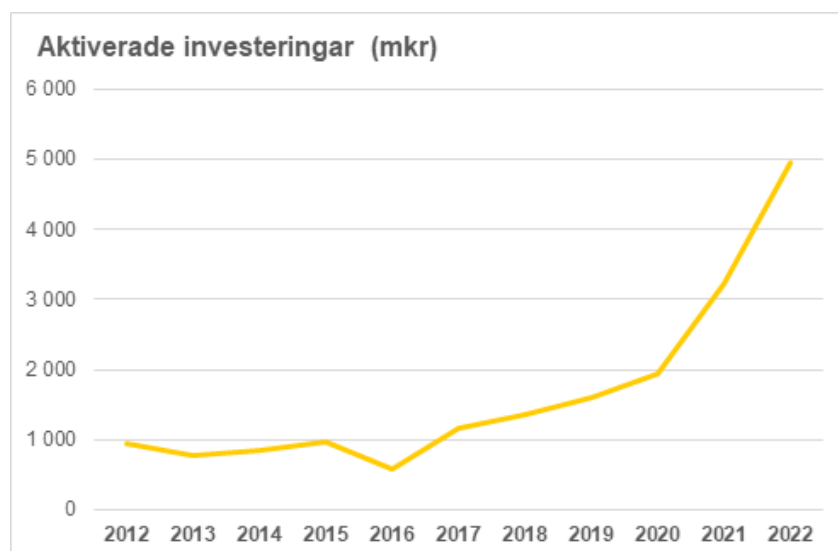
Totala kostnader och utgifter för vidmakthållande (tkr) per år oavsett finansieringsform.

⁶ Ägarrelaterade investeringar samt kostnader för avhjälpande och planerat underhåll. I avsnitt 2.6.1 Redovisning av investeringar redovisas endast planerat underhåll.

⁷ ROT står för reparation, ombyggnad, tillbyggnad.

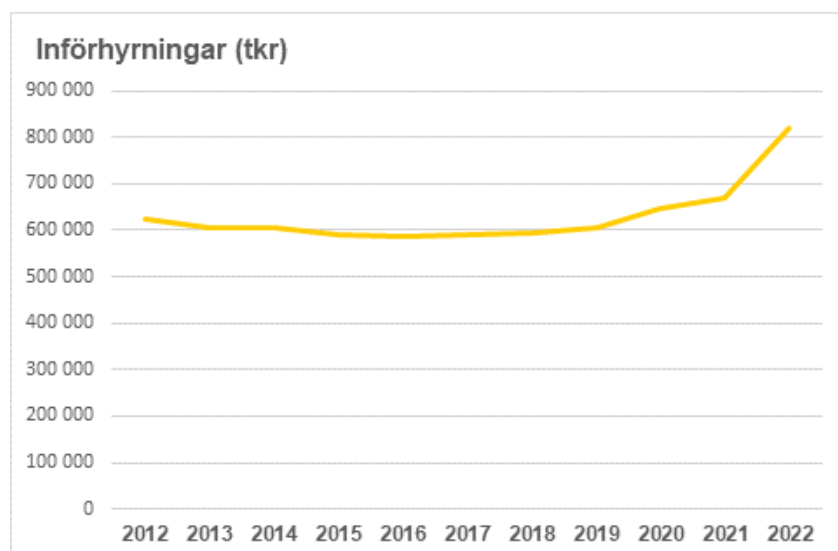


Aktivering⁸ av investeringsprojekt har ökat och uppgick 2022 till 4 941 mkr (3 217). Aktivering av fastighetsförvärv står för 2 484 mkr (343).



Totalt avslutad investeringsvolym (tkr) per år oavsett finansieringsform.

Utfallet avseende införhyrningar har fortsatt att öka under 2022 och uppgick till 818 mkr (668). Detta är den största årsökningen sedan Fortifikationsverket började redovisa införhyrningar (år 2007) med en ökning av 150 mkr mellan 2021 och 2022. Den största andelen tillkommande intäkter har förvaltningsområde Stockholm⁹ med 63 mkr högre utfall än 2021. Vidare består ökningen av införhyrningar med anledning av beslut om nyetableringar i Sollefteå, Östersund, Falun och Kristinehamn för Försvarsmakten samt högre kostnader på grund av prisökningar på media.



Totala intäkter (tkr) för införhyrningar per år.

⁸ Aktivering av investeringar innebär att investeringen redovisas som anläggning i anläggningsregistret. Det kan omfatta både tillträdesavslut och slutliga avslut.

⁹ Se avsnitt 2.7.1 Uppdragsverksamhet.



Infrastrukturplanering

- Återrapportering
- Myndigheten ska lämna tekniska och ekonomiska underlag rörande behov av förändrad infrastruktur till Försvarsmakten inför deras framställningar om att få anskaffa respektive förbereda ett materielobjekt för anskaffning.

Fortifikationsverket har under 2022 samverkat med Försvarsmakten i deras genomförande av kompletterande uppdrag som givits från regeringen avseende budgetunderlag för 2023 samt redovisning av ÖB:s militära råd den 1 november 2022. Uppdragen omfattade bland annat Försvarsmaktens planering, bedömningar och förslag avseende:

- Att det militära försvaret når två procent av BNP senast år 2028.
- Militär förmåga i övre Norrland.
- Förberedelser för försvarsbeslut 2025 och kontrollstation 2023.
- Militärstrategiska överväganden kring Sveriges medlemskap i Nato och hur den militära rollen utformas.

I uppdraget ingick samverkan med Fortifikationsverket och ett antal andra myndigheter. I nära samverkan med Försvarsmakten lämnade Fortifikationsverket in underlag avseende:

- Fortifikatorisk utveckling för det militära försvaret och som del i totalförsvaret.
- Ökat vidmakthållande av befintliga fastigheter och anläggningar.
- Hållbarhet inom infrastruktur.
- Index och prisutveckling.
- Risker och styrningsfrågor.
- Bedömning om genomförbarhet och finansiering av dels tillkommande infrastrukturbehov från Försvarsmaktens förändringsförslag men också för infrastrukturbehoven som helhet i underlaget för ÖB:s militära råd.

Infrastrukturförsörjning

I ett ändringsbeslut till regleringsbrevet för 2022 tillkom ett uppdrag att Fortifikationsverket i samverkan med Försvarsmakten ska analysera processerna för infrastrukturförsörjning och genomföra åtgärder för att effektivisera och rationalisera dessa. Resultatet av översynen och genomförda åtgärder ska redovisas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 1 mars 2023.

Fortifikationsverkets arbete inför Sveriges anslutning till Nato

Fortifikationsverket har som försvarsmyndighet under året påbörjat arbetet med att identifiera de åtgärder som vi bör hantera inför ett eventuellt inträde i Nato. Arbetet är organiserat med en arbetsgrupp som i första hand inventerar de frågor som specifikt rör Fortifikationsverket, till exempel:

- Krav på markbärigheter, byggnadskonstruktioner eller standarder avseende materielförvaring.
- Krav på röjande signaler från elektronisk utrustning eller fysiskt tillträdesskydd utreds också.
- Behov av fördjupade kontakter inom pågående internationella samarbeten.

Fortifikationsverket har lämnat underlag till Försvarsmakten avseende deras regeringsuppdrag om behov av säkert samband för nivån "Nato secret".



2.5 Resultatet i korthet

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

Mål:

Myndigheten ska i sin verksamhet uppnå en avkastning om 2,5 procent på 30 procent av myndighetens genomsnittliga lån för samhällsinvesteringar i Riksgäldskontoret. Avkastningen avser överskott före försäljningar av fast egendom på grund av försvarsbeslut och försäljningar av övnings- och skjutfält samt före kostnader för avveckling. För 2022 motsvarar det en avkastning som lägst uppgår till 140 mkr.

Bedömning:

Målet är uppfyllt. Överskott före försäljningar av fast egendom på grund av försvarsbeslut och försäljningar av övnings- och skjutfält samt kostnader för avveckling finansierad med balanserade medel är 229 mkr, varav 140 mkr betalas in till statskassan.

Resultat

Fortifikationsverkets verksamhet redovisas och genomförs inom tre områden; förvaltning, uppdrag och avyttring. Det totala resultatet är 171 mkr (93) vilket är 25 mkr högre än budget.

Förvaltningsverksamheten redovisar ett resultat på 218 mkr (157) vilket är 82 mkr högre än budget. Personalkostnaderna är 96 mkr lägre än budget vilket i huvudsak beror på framflyttade rekryteringar.

Resultatet för uppdragsverksamheten är 9 mkr (7) vilket är 2 mkr lägre än budget.

Avyttringsverksamheten redovisar ett underskott på 55 mkr (71) vilket är 55 mkr lägre än budget. Detta beror främst på en högre avsättning för OXA-åtgärder på före detta övnings- och skjutfält än budgeterat men även på framflyttade fastighetsförsäljningar.

På nästa sida redovisas budget 2022 jämfört med utfall 2022, 2021 och 2020.



Under året togs första spadtaget för en ny träningsanläggning i Umeå.
Foto: Jimmy Croona, Försvarsmakten.

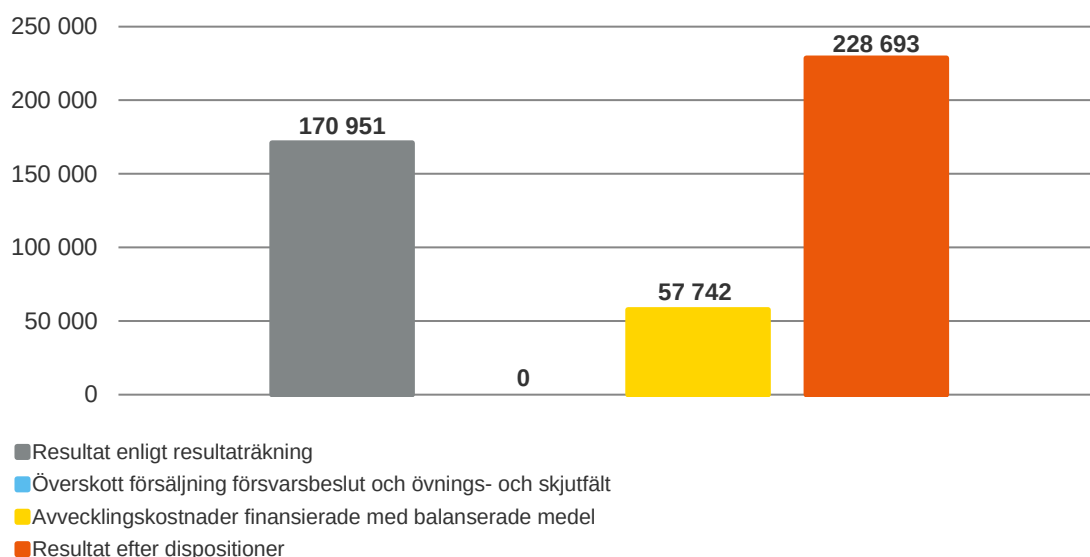


Verksamhet (tkr)	Budget 2022 (enl. regleringsbrev)	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Förvaltning				
Intäkter	3 331 277	3 469 638	3 137 482	2 883 370
Kostnader	-3 195 273	-3 252 107	-2 980 526	-2 755 708
Resultat	136 004	217 531	156 956	127 662
Uppdrag				
Intäkter	1 038 098	1 380 764	1 169 958	1 013 914
Kostnader	-1 027 783	-1 372 263	-1 162 902	-986 451
Resultat	10 315	8 501	7 056	27 463
Avyttring				
Intäkter ¹⁰	47 420	35 544	74 770	82 817
Kostnader	-47 347	-90 625	-145 975	-169 906
Resultat	73	-55 081	-71 205	-87 089
Total	146 392	170 951	92 807	68 037

I kostnadsutfallet ingår 58 mkr (75) för avveckling av anläggningar och övnings- och skjutfält vilka finansieras med balanserade medel. Detta uppgick i budget till 18 mkr (68). I utfallet på 58 mkr ligger OXA-kostnader för planerade åtgärder med totalt 45 mkr (10) som inte finns i budget. Enligt regleringsbrevet får Fortifikationsverket disponera intäkter som uppstår vid försäljning av försvarsfastigheter på grund av försvarsbeslut samt behålla överskott av försäljningar av övnings- och skjutfält. För mer information, se avsnittet "Tilläggsupplysningar och noter". Under 2022 har ingen försäljning till följd av försvarsbeslut eller försäljning av övnings- och skjutfält genomförts. Förra året gav försäljningarna ett överskott på 1 mkr.

Resultat före försäljningar på grund av försvarsbeslut och försäljningar av övnings- och skjutfält samt kostnader för avveckling finansierade med balanserade medel är 229 mkr (167), vilket illustreras i diagram nedan. Avkastningen till regeringen uppgår till 140 mkr (128) vilket innebär att resultatmålet är uppfyllt.

¹⁰ Intäkterna i resultatredovisningen är 6 947 tkr (1 176) högre än avyttringsintäkten i den finansiella redovisningen, not 1. Avser övriga försäljningsintäkter som redovisas som en positiv övrig driftkostnad i not 4.

**Resultat före avkastningskrav 2022 (tkr)**

Grafen illustrerar Fortifikationsverkets resultatdispositioner före avkastningskrav.

Resultat i procent av myndighetskapital

Definition: Resultatet avser överskott före försäljningar på grund av försvarsbeslut och försäljningar av övnings- och skjutfält samt kostnader för avveckling finansierade med balanserade medel i relation till genomsnittligt myndighetskapital. Det genomsnittliga myndighetskapitalet omfattar balansposten Myndighetskapital i balansräkningen minus balanserade överskott av försäljningar på grund av försvarsbeslut samt övnings- och skjutfält.

	År 2022	År 2021	År 2020
Årets kapitalförändring enligt resultaträkningen (tkr)	170 951	92 807	68 037
Överskott försäljningar FB samt övnings- och skjutfält (tkr)	-	-704	-1 452
Kostnader för avveckling (tkr)	57 742	74 594	80 846
Resultat före försäljningar FB och övnings- och skjutfält samt kostnader för avveckling (tkr)	228 693	166 697	147 431
Genomsnittligt myndighetskapital			
Ingående balans (tkr)	403 686	361 353	325 639
Utgående balans (tkr)	508 495	403 686	361 353
Summa (tkr)	912 181	765 039	686 992
Genomsnitt (tkr)	456 091	382 520	343 496
Resultat	50 %	44 %	43 %



Huvudförklaringen till att resultat i procent av myndighetskapital har ökat för 2022 mot 2021 är lägre personalkostnader jämfört med budget. Framflyttade rekryteringar och vakanta tjänster är orsaken till ett lägre utfall än budget. Personalkostnaderna är 75 mkr lägre än budget. En annan orsak till högre avkastning är lägre it-kostnader, 10 mkr lägre än budget. It-projekten har inte fallit ut som planerat vilket resulterat i lägre konsultkostnader. En tredje förklaring till högre resultat är att utfallet för verksamhetsinvesteringar är 53 mkr lägre än budget vilket främst beror på försenade leveranser samt lägre framdrift i interna utvecklingsprojekt. Detta har generat 8 mkr i lägre avskrivningskostnader.

Verksamhet

Fortifikationsverkets totala omsättning är 4 887¹¹ mkr (4 382).

Förvaltningsverksamhetens intäkter uppgår till 3 470 mkr (3 137), varav uthyrning till kunder med upplåtelseavtal enligt verkets hyresmodell uppgår till 3 104 mkr (2 641).

Uppdragsverksamheten har under året genererat intäkter på 1 381 mkr (1 170), varav största delen, 818 mkr (668), avser införhyrningar av lokaler med mera till Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt.

Verksamheten avyttring har genererat intäkter för 36 mkr (75) varav 33 mkr (68) avser ersättning för återställande och sanering.

I tabellen nedan visas Fortifikationsverkets intäkter per aktivitetsgrupp:

	Utfall 2022	%	Utfall 2021	%	Utfall 2020	%
Upplåtelseavtal	3 104 294	63,6	2 640 617	60,3	2 391 770	60,0
Direktavskrivna anläggningar	210 752	4,3	360 692	8,2	332 953	8,4
Införhyrningar	817 963	16,7	667 660	15,2	647 173	16,3
Tilläggstjänster, andra fastigheter och övriga uppdrag	562 801	11,5	502 297	11,5	366 742	9,2
Domän och utavtal	116 222	2,4	108 429	2,5	110 743	2,8
Avyttring	35 544	0,7	74 770	1,7	82 817	2,1
Övriga intäkter	38 369	0,8	27 743	0,6	47 904	1,2
Summa	4 885 945	100	4 382 210	100	3 980 102	100

¹¹ Enligt resultaträkning i den finansiella redovisningen (avsnitt 3.1) är intäkterna 4 877 mkr (4 384) och intäkterna i resultatredovisningen är 4 886 mkr. Konton för köpeskillingar, realisationsresultat och upplupna intäkter vid försäljning av fast egendom hanteras olika vilket medför differenser mellan de två delarna i årsredovisningen.



2.6 Förvaltningsverksamhet

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

Mål:

Fastigheternas värden ska bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktigt lämplig nivå.

Bedömning:

För att bevara värden i de byggnader och anläggningar som verket förvaltar krävs vidmakthållande av beståndet och erforderlig drift. Åtgärderna för vidmakthållande består av ägarrelaterade investeringar och underhåll av fastigheterna. En satsning har gjorts för att höja statusen i beståndet under de senaste åren. Investeringsutgifter och kostnader för att vidmakthålla fastigheterna har ökat med 315 mkr (24 %) jämfört med 2021. Driftverksamheten har genomförts enligt plan.

Vår samlade bedömning är att målet i regleringsbrevet är uppnått.

Mål:

Myndigheten ska tillhandahålla ändamålsenliga och konkurrenskraftiga lokaler, mark och anläggningar åt sina hyresgäster och uppfattas som en serviceinriktad hyresvärd.

Bedömning:

Investeringsutgifterna för 2022 uppgick till 4 921 mkr (2 609) och når inte upp till nivån i investeringsplanen enligt regleringsbrevet för 2022 som var 6 163 mkr. Utgifterna avseende anskaffning och utveckling är 310 mkr lägre och utgifterna för vidmakthållande är 932 mkr lägre än budget. Åtgärder för vidmakthållande har dock ökat från föregående år med 315 mkr.

Under året har vi genomfört en kundundersökning med resultatet för nöjd kund index (NKI) 60 jämfört med resultatet 58 2020. Resultatet är ett steg i rätt riktning men vi når inte målsättningen på 65.

Vår samlade bedömning är att resultatet är i nivå med föregående år och att målet delvis är uppnått.

Fortifikationsverket ska enligt instruktionen förvalta en viss del av statens fasta egendom, såsom fastigheter avsedda för försvarsändamål. Fastigheterna ska förvaltas så att god resurshushållning och hög kostnadseffektivitet uppnås. I förvaltningen ingår också ansvar för nyttjanderätter exempelvis för jordbruk, jakt och fiske. Fastighetsbeståndet är varierat och består av allt från kaserner, kontor, verkstäder och enkla förråd till flygfält, hamnar, berganläggningar, skjutfält och teknikintensiva byggnader.

Huvuddelen av fastigheterna hyrs ut till Försvarsmakten, 88 % (92) av upplåtelseintäkterna. Andra kunder är Försvarets materielverk (FMV), Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Polismyndigheten. Upplåtelseavtal enligt särskild hyresmodell tecknas med dessa kunder.

**Ekonomiskt resultat av förvaltning**

	Budget 2022 (enl. regleringsbrev)	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter och kostnader (tkr)				
Förvaltning				
Intäkter	3 331 277	3 469 638	3 137 482	2 883 370
Kostnader	-3 195 273	-3 252 107	-2 980 526	-2 755 708
Resultat	136 004	217 531	156 956	127 662

Direktavkastningen, det vill säga driftnetto i förhållande till fastigheternas bokförda värden, uppgår till 6,8 % (7,0) för det öppna fastighetsbeståndet.

Resultatet uppgår till 218 mkr (157) vilket är 82 mkr högre än budget. Personalkostnaderna är 96 mkr lägre än budget. Uppdragsverksamheten har ökat vilket medfört en omfördelning av lönekostnader på 21 mkr från förvaltning till uppdrag. Resterande budgetavvikelse beror i huvudsak på framflyttade rekryteringar på grund av en kombination av faktorer som till exempel tidsbrist, svårigheter att hitta rätt kompetens samt nedprioritering på grund av lägre orderingång. It-kostnaderna är 11 mkr lägre än budget vilket också bidragit till det högre resultatet. It-projekten har inte fallit ut som planerat vilket resulterat i lägre konsultkostnader. Verksamhetsinvesteringarna är 53 mkr lägre än budget, vilket beror på försenade leveranser och förseningar i interna system-utvecklingar. Detta förbättrar resultatet med 8 mkr på grund av lägre avskrivningskostnader.

Förvaltningsintäkterna uppgår till 3 470 mkr (3 137) vilket är en ökning med 11 % mot 2021. Intäkterna för upplåtelseavtalen uppgår till 3 104 mkr vilket är en ökning med 464 mkr (18 %) jämfört med föregående år och ökar med 182 mkr jämfört mot budget. Det är framförallt reglerbar media och planerat underhåll som ökar både mot föregående år och mot budget. Orsakerna till detta redogörs längre ned i avsnittet. Intäkterna för direktavskrivna anläggningar minskar, 150 mkr mot föregående år och 60 mkr mot budget. Utfall redovisas vid projektavslut, vilket medför att det kan variera mellan åren samt avvika från budget¹².

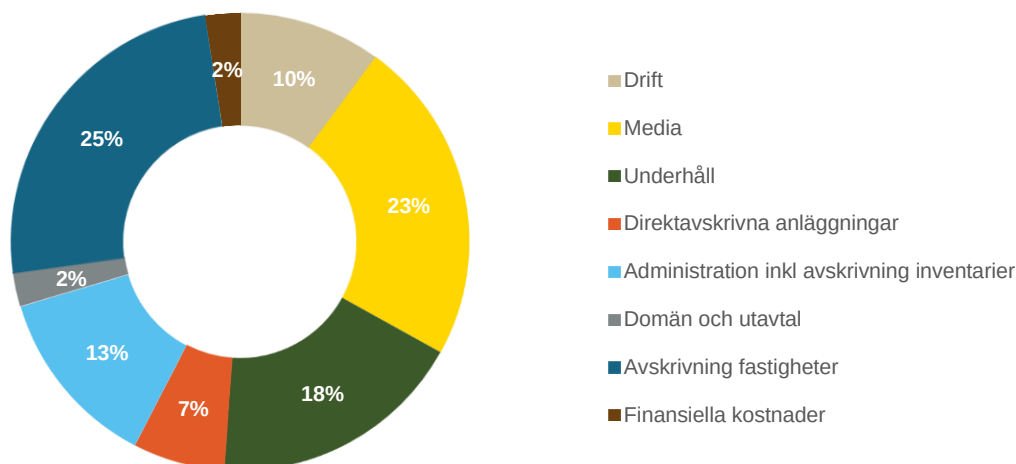
Förvaltningsverksamhetens kostnader uppgår till 3 252 mkr (2 981) vilket är en ökning med 9 % mot 2021. Jämfört med budget är utfallet 57 mkr (2 %) högre. Administrationskostnaderna¹³ är 98 mkr lägre än budget vilket främst beror på framflyttade rekryteringar och ökad tidskrivning mot uppdragsverksamheten. Drift, media och underhåll utgör cirka hälften av förvaltningskostnaderna, se diagram nedan.

¹² Ingen resultateffekt då intäkter och kostnader tar ut varandra.

¹³ Inkluderar tid och administrativt påslag på investeringsprojekt samt avskrivningar inventarier.



Förvaltningskostnader



Hyresintäkt per kvadratmeter ökar från 660 till 772 kr/m² och driftnettot ökar från 285 till 346 kr/m². Årets avslutade investeringar har gett 120 mkr i tillkommande hyra. De ökade hyres-intäkterna i tillkommande objekt avser främst kapitalkomponenten, 95 mkr. Detta är också en orsak till den relativt stora ökningen på driftnettot då kostnader för avskrivningar och ränta redovisas utanför driftnetto. En stor del av Fortifikationsverkets bestånd är avskrivet och därför påverkar tillkommande investeringar nyckeltalen.

Reglerbar media har ökat kraftigt från 2021, 95 mkr vilket motsvarar 24 kr/m², vilket är den andra förklaringen till att hyresintäkten per kvadratmeter ökat mot föregående år. Detta påverkar inte driftnettot då intäkter och kostnader tar ut varandra.

Tredje förklaringen till ökad hyresintäkt per kvadratmeter är beställningar på 80 mkr (35) från Försvarsmakten på extra underhållsåtgärder. Det påverkar inte heller driftnettot då intäkter och kostnader tar ut varandra.

Det som däremot påverkar driftnettot positivt är överskottet på driftkomponenten, 28 mkr. Det är i huvudsak lägre lönekostnader som generat det höga överskottet. Förvaltningsadministrationen har också ett betydligt lägre utfall än budget, 20 mkr, vilket påverkar driftnettot positivt. Liksom driften är det framförallt lägre lönekostnader som avviker mot budget vilket beror på försenade rekryteringar, vakanser, förändrat timpris¹⁴ samt omfördelning av lönekostnader mot uppdragsverksamheten.

¹⁴ En översyn av prissättning inom Fortifikationsverket genomfördes i slutet av 2021 vilket resulterade i en ny prislista från och med 2022.

**Hyresintäkt i kronor/m² BTA för lokaler**

	År 2022	År 2021	År 2020
Hyresintäkter för lokaler (tkr)	2 549 593	2 104 804	1 950 748
Lokalarea (BTA)	3 302 512 m ²	3 187 868 m ²	3 136 053 m ²
Hyresintäkter i relation till area (BTA)	772 kronor/m²	660 kronor/m²	622 kronor/m²

Driftnetto lokaler i kronor/m² BTA

Definition: Driftnetto avser intäkter minus kostnader före avskrivningar och räntor. Beräknas för det öppna beståndet.

	År 2022	År 2021	År 2020
Intäkter (tkr)	2 549 593	2 104 804	1 950 748
Kostnader (tkr) ¹⁵	-1 407 621	-1 196 400	-1 083 217
Driftnetto (tkr)	1 141 972	908 404	867 531
Lokalarea (BTA)	3 302 512 m ²	3 187 868 m ²	3 163 053 m ²
Driftnetto i relation till area (BTA)	346 kronor/m²	285 kronor/m²	274 kronor/m²

Direktavkastning i procent

Definition: Driftnetto i förhållande till fastigheternas bokförda värde. Beräknas för det öppna beståndet. Fastigheternas bokförda värden avser "Byggnader, mark och annan fast egendom" för det öppna beståndet.

	År 2022	År 2021	År 2020
Driftnetto (tkr)	1 141 972	908 404	867 531
Bokförda värden (tkr)	16 746 738	13 008 403 ¹⁶	11 124 056
Direktavkastning	7 %	7 %	8 %

Andel uthyrd area i procent

	År 2022	År 2021	År 2020
Uthyrning genom upplåtelseavtal (BTA)	3 242 691 m ²	3 162 385 m ²	3 134 044 m ²
Uthyrning av nyttjanderätter (BTA)	128 429 m ²	132 063 m ²	123 165 m ²
Summa uthyrd area (BTA)	3 371 120 m²	3 294 448 m²	3 257 209 m²
Uthyrningsbar area (BTA) ¹⁷	3 454 356 m ²	3 390 352 m ²	3 355 467 m ²
Uthyrd area i relation till total uthyrningsbar area	98 %	97 %	97 %

¹⁵ Avhjälpan underhåll ingår i driftkostnaderna, jämförelsetalen för 2021 och 2020 har ändrats.

¹⁶ Rättelse från årsredovisning 2021 (13 024 290 tkr).

¹⁷ Inkluderar area som är under avyttring och nyttjanderätter.



Drift

Driftkostnaderna omfattar tillsyn och skötsel, administration av fastigheter, vård av fordon med mera. Med drift avses observationer, justeringar eller rapporteringar av eventuella avvikelser hos ett objekt som genomförs minst en gång per år.

Kostnader för drift fördelat på objektstyp (tkr)

	Utfall 2022	%	Utfall 2021	%	Utfall 2020	%
Byggnader	68 130	20,6	68 030	20,5	66 033	20,0
Befästningar	74 963	22,6	67 327	20,3	65 309	19,8
Vägar och planer	150 255	45,3	131 865	39,8	121 354	36,7
Anordningar	12 279	3,7	10 569	3,2	6 983	2,1
Administration	17 979	5,4	30 507	9,2	32 298	9,8
Drift uppsagda objekt	2 818	0,9	1 397	0,4	2 708	0,8
Övriga driftkostnader	5 049	1,5	4 914	1,5	4 855	1,5
Summa	331 473	100	314 610	100	299 540	100

Kostnaderna för 2022 uppgår till 331 mkr vilket är 17 mkr (5 %) högre än 2021.

Driftkostnaden för lokaler, benämns som byggnader i tabellen ovan, är oförändrad mot föregående år, likaså driftnyckeltalet som uppgår till 41,38 kr/m² (41,46). Måltal är 43 kr/m². Anledningen till att måltalet är högre än föregående års tal är ökade kostnader relaterade till höjd beredskap. Personal som rekryterats för detta ändamål riskerade att inte ha tillräckligt hög debiteringsgrad (<78 %) vilket medför högre administrationskostnader och kan därmed påverka nyckeltalet negativt.

Drift befästningar har ökat med 8 mkr (11 %) 2022 vilket beror på ökad verksamhet.

Vägar och planer som svarar för 45 % (40) av total driftkostnad har ökat med 18 mkr (14%) jämfört med 2021. Mindre timmar i egen regi samt att kostnaderna för köpta tjänster har blivit högre på grund av prisutveckling.

Andelen administration minskar jämfört med 2021, från 9,2 % till 5,4 %, vilket beror på ökade internpriser från och med 2022. Internpriser används för att fördela om lönekostnader, direkta och indirekta, från administration till den verksamhet som arbetet avser exempelvis drift, underhåll eller uppdrag.

Driftkostnad i kronor/m² BTA för lokaler

Definition: Driftkostnader för objekttyp byggnader (lokaler) och andel administration, i förhållande till bruttoarea för lokaler. Beräknas för det öppna beståndet.

	År 2022	År 2021	År 2020
Driftkostnader inklusive driftadministration (tkr)	136 650	132 176	137 247
Lokalarea (BTA)	3 302 512 m ²	3 187 868 m ²	3 136 053 m ²
Driftkostnader i relation till area (BTA)	41 kr/m²	41 kr/m²	41 kr/m²



Media

Mediakostnaderna delas upp i "reglerbar media" och försörjningsmedia. Reglerbar media utgörs av värme, vatten, el, gas, kyla och bränsle. Med försörjningsmedia avses infrastruktur för mottagning, produktion, distribution och efterbehandling av media.

Kostnader för media (tkr)

	Utfall 2022	%	Utfall 2021	%	Utfall 2020	%
Elektricitet	441 515	59,2	310 247	51,2	289 008	53,4
Fjärrvärme/fjärrkyla	117 141	15,7	119 777	19,8	100 440	18,6
Bioolja	19 168	2,6	23 070	3,8	17 160	3,2
Vatten och avlopp	19 641	2,6	17 831	2,9	15 839	2,9
Övrig reglerbar media	30 212	4,0	24 943	4,1	17 291	3,2
Summa reglerbar media	627 677		495 870		439 738	
Drift teknisk försörjning	42 863	5,7	38 661	6,4	36 646	6,7
Avskrivningar teknisk försörjning	75 450	10,1	71 322	11,8	64 681	12,0
Summa försörjningsmedia	118 313		109 983		101 027	
Totalsumma	745 990	100	605 853	100	540 765	100

Kostnaderna för reglerbar media har ökat med 132 mkr (27 %) och kostnaderna för försörjningsmedia har ökat med 8 mkr (8 %). Kostnaderna för elektricitet har ökat med 131 mkr (42 %) jämfört med 2021. Sedan hösten 2021 har marknadspriserna på elektricitet varit rekordhöga. För att minska exponeringen av prisvariationer har Fortifikationsverket en elhandelsportfölj som säger att minst 80 % av prognosticerad volym ska vara prissäkrad för innevarande år. Utfallet för reglerbar media var lågt 2020, tack vare en mild vinter samt lägre priser. Median regleras enligt hyresmodell mot försvarskunderna vilket innebär att resultateffekt uteblir.

Mediaförbrukning i kWh/m² BTA för lokaler

Definition: Förbrukning av energibärande medier (exempelvis el, fjärrvärme och eldningsolja) för lokaler i relation till area.

	År 2022	År 2021	År 2020
Förbrukning av energi	409,9 GWh	404,9 GWh	399,2 GWh
Lokalarea (BTA)	3 302 512 m ²	3 187 868 m ²	3 136 053 m ²
Mediaförbrukning	124 kWh/m² BTA	127 kWh/m² BTA	127 kWh/m² BTA



Underhåll

Kostnaderna omfattar planerat och avhjälpande underhåll. Planerat underhåll omfattar underhåll som är planerat till tid och omfattning medan avhjälpande underhåll syftar till att återställa en funktion som oförutsett nått en oacceptabel nivå. På grund av försvarets återuppbyggnad har Fortifikationsverket under flera år ökat vidmakthållandeåtgärderna för att säkerställa ändamålsenlighet i våra fastigheter för nuvarande användning.

Kostnader för underhåll fördelat på objektstyp (tkr)

	Utfall 2022	%	Utfall 2021	%	Utfall 2020	%
Byggnader	350 657	59,6	261 640	55,7	231 963	49,4
Befästningar	155 507	26,4	126 084	26,9	116 106	24,7
Vägar och planer	46 233	7,9	48 747	10,4	41 771	8,9
Anordningar	11 478	2,0	9 226	2,0	11 018	2,3
Teknisk försörjning	24 099	4,1	23 696	5,0	26 727	5,7
Summa	587 974	100	469 393	100	427 585	100

De totala underhållskostnaderna är 119 mkr högre än föregående år och budget. Kostnaderna för planerat underhåll har ökat med cirka 117 mkr och kostnaderna för avhjälpande underhåll har ökat med 1 mkr jämfört med 2021. Den ökade verksamheten inom Försvarmakten har medfört ökat behov av underhåll av byggnader sedan 2020. Extra underhållsåtgärder, beställning från Försvarmakten, har utförts under 2022 och 2021 med 80 mkr respektive 35 mkr vilket förklarar budgetavvikelsen. Underhåll av byggnader har ökat med 89 mkr (34 %), befästningar med 29 mkr (23 %), anordningar med 2 mkr (24 %) medan underhåll för vägar och planer har minskat med 3 mkr (-5 %) jämfört med 2021.

Underhållskostnader i kronor/m² BTA för lokaler

Definition: Underhållskostnader för objekttyp byggnader (lokaler) och andel administration, i förhållande till bruttoarea för lokaler. Beräknas för det öppna beståndet.

	År 2022	År 2021	År 2020
Underhållskostnader för lokaler (tkr)	297 066	217 889	179 872
Lokalarea (BTA)	3 302 512 m ²	3 187 868 m ²	3 136 053 m ²
Underhållskostnader i relation till area (BTA)	90 kronor/m²	68 kronor/m²	57 kronor/m²

Underhållskostnader för lokaler har ökat med 22 kr/m² till 90 kr/m² varav 17 kr/m² beror på extra underhållsåtgärder och resterande avser ökad verksamhet hos kunderna.



Energianvändning

Återrapportering

Enligt regeringsuppdrag (I2019/03308/E) ska Fortifikationsverket genomföra åtgärder som minskar energianvändningen i våra byggnader med 26 700 MWh från och med 1 januari 2014 till och med den 31 december 2030.

År	Energi GWh	Yta BTA-varm
2013	388,4	2 165 000 (179 kWh/m ²)
2014	385,2	2 165 000 (178 kWh/m ²)
2015	369,2	2 165 000 (171 kWh/m ²)
2016	373,0	2 200 000 (170 kWh/m ²)
2017	371,6	2 380 000 (156 kWh/m ²)
2018	397,9	2 383 000 (167 kWh/m ²)
2019	403,2	2 447 000 (165 kWh/m ²)
2020	399,2	2 402 000 (166 kWh/m ²)
2021	404,9	2 411 000 (168 kWh/m ²)
2022	409,5	2 512 000 (163 kWh/m ²)

Utfallet för året är 163 kWh/m² BTA (t) och jmf. basåret 2013, 179 kWh/BTA (t), vilket är en minskning av specifik energianvändning med cirka 8 %. Målet är uppfyllt sett till jämförbar kvadratmeteryta, trots att faktisk energivolym har ökat från 2021 med cirka 5 000 MWh. När det gäller verkets eget mål på 10 % mer effektiv energianvändning 2030 jämfört med 2020 är det en minskning med cirka 2 %.

Fortifikationsverket har i likhet med tidigare år arbetat med att i den dagliga fastighetsdriften verka för en effektivare energianvändning genom uppföljning av energistatistik, fortlöpande tillsyn och skötsel, samt prioritering och genomförande av avhjälpande åtgärder. Funktioner för utökad och automatiserad energimätning har fortsatt i mindre omfattning under året. Arbeta med undantagskrav från förordning (1999:716) angående mätning, beräkning och rapportering av överförd el, har av säkerhetsskäl under året startats upp och intensifierats tillsammans med Försvarsmakten.

Utöver riktade energiinsatser inom drift och tillsyn, pågår även ett fortlöpande arbete med energieffektiviseringsåtgärder utifrån underhålls- och investeringsplaner. Det innebär bland annat att äldre tekniska system byts ut mot moderna och mer energieffektiva, vilket medför att energieffektiviteten i byggnaderna kontinuerligt förbättras i befintligt bestånd. Dock påverkar förvärv av äldre fastighetsbestånd energianvändningen negativt.

I interna utvecklingsprojekt har nya och reviderade projekteringsanvisningar utarbetats för att bland annat säkerställa nya tekniker och funktionalitet inom energiområdet. Som exempel har en helt ny anvisning för solcellsanläggningar tagits fram. Anvisningarna för konsulter och entreprenörer används i förekommande fall inom alla ny-, till- och ombyggnadsprojekt.



Styr-, mät-, och övervakningsfunktioner moderniseras löpande i ett större antal distrikt med anledning av att informationstekniken fortsatt har en snabb teknisk utveckling. Stort fokus ligger där på att säkerställa högt säkerhetsskydd i kommunikationsnätverken vilket i nuvarande omvärldsläge ser ut att ge en sämre möjlighet till smarta funktioner och hög tillgänglighet.

Fortsatt genomförs löpande arbete med att klassificera och separera mätning för fastighetsenergi och verksamhetsenergi.

I samband med genomförande av nybyggnation är målsättningen att uppföra byggnader med en kravbild som motsvarar Miljöbyggnad Silver.

Fakturainläsning av mätdatavolymer har inte fungerat efter införande av nytt inköpssystem, vilket medfört att mediastatistik på en övergripande nivå inte varit tillgänglig under året.

Nöjd kund

Under året har vi genomfört en kundundersökning med resultatet för nöjd kund index (NKI) 60 jämfört med resultatet 58 år 2020. Resultatet är ett steg i rätt riktning men vi når inte målsättningen på 65. Förutom NKI mäter vi även Serviceindex som är den stora delen i undersökningen. Serviceindex har ett sammanlagt betyg på 80,3 att jämföra med 77,3 vid föregående mätning 2020. Utifrån resultatet från undersökningen har handlingsplaner tagits fram. För att bli en nära partner för ökad försvarsförmåga har vi tillsammans med Försvarsmakten tätare kundmöten på olika nivåer för att förbättra samverkan med funktioner inom infrastyrning centralt och lokalt.

Kvalitets- och miljöledningssystem

Under året har en uppföljningsrevision av vårt kvalitets- och miljöledningssystem enligt ISO 9001:2015 och 14001:2015 genomförts. Organisationens ledningssystem bedömdes vara effektivt för att uppnå organisationens mål och tillgodose intressentkrav med undantag av de avvikelser och observationer som noterades vid revisionen. Fyra mindre avvikelser noterades och ett antal förbättringsförslag samt observationer. Arbete påbörjades direkt för alla punkter och följs upp kommande verksamhetsår i samband med re-certifiering.



Under 2022 har en ny anvisning för solceller tagits fram. Fortifikationsverkets solcellspark i Skövde.
Foto: Tobias Andersson för Fortifikationsverket.



2.6.1 Redovisning av investeringar i fastigheter

Fortifikationsverket ska enligt instruktionen, på uppdrag av regeringen, genomföra nybyggnation och ombyggnation av fast egendom (brukarrelaterade investeringar) samt för statens räkning förvärva fast egendom. Vidare ska Fortifikationsverket förvalta fastigheterna på ett sätt som innebär god hushållning och hög ekonomisk effektivitet och ta tillvara fastigheternas värden. Åtgärderna för vidmakthållande består i nedan redovisning av ägarrelaterade investeringar och planerat underhåll för fastigheterna, avhjälpande underhåll ingår inte.

Utgifter fördelade på byggnader- och markanläggningar, fastighetsförvärv, försvarsanläggningar och flygfält (tkr)

	Budget 2022 (enl regleringsbrev)	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Anskaffning och utveckling av nya investeringar				
Byggnader och markanläggningar	1 952 000	706 478	654 043	858 901
Fastighetsförvärv	925 000	2 515 601	352 688	427 805
Försvarsanläggningar	1 059 000	638 102	742 505	591 776
Flygfält	237 000	2 737	-1 926	10 389
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	4 173 000	3 862 918	1 747 310	1 888 871
Varav investering av anläggningstillgångar, byggnader, mark och annan fast egendom	4 173 000	3 862 918	1 747 310	1 888 871
Finansiering av anskaffning och utveckling				
Övrig kreditram (lån i Riksgälden)	3 873 000	3 514 164	1 536 127	1 763 620
Övrig finansiering	300 000	348 754	211 183	125 252
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	4 173 000	3 862 918	1 747 310	1 888 871
Vidmakthållande av befintliga investeringar				
Byggnader och markanläggningar	2 061 000	1 064 895	905 091	810 646
Försvarsanläggningar	200 000	424 040	342 645 ¹⁸	400 328 ¹⁹
Flygfält ²⁰	64 000	75 314	2 726	44 993
Summa utgifter för vidmakthållande	2 325 000	1 564 249	1 250 462¹⁸	1 255 967¹⁹
Varav investering av anläggningstillgångar, byggnader, mark och annan fast egendom	1 990 000	1 058 459	861 755	925 192
Finansiering av vidmakthållande				
Övrig kreditram (lån i Riksgälden)	1 860 000	895 489	713 083	747 673
Övrig finansiering ²¹	465 000	668 760	537 379 ¹⁸	508 294 ¹⁹
Summa finansiering av vidmakthållande	2 325 000	1 564 249	1 250 462¹⁸	1 255 967¹⁹
Summa finansiering totalt	6 498 000	5 427 167	2 997 772¹⁸	3 144 838¹⁹
Totala investeringsutgifter	6 163 000	4 921 377	2 609 065	2 814 063

¹⁸ Korrigerat med 4 049 tkr för att inkludera planerat underhåll avseende skrotning av berg.

¹⁹ Korrigerat med 4 264 tkr för att inkludera planerat underhåll avseende skrotning av berg.

²⁰ Kostnader för planerat underhåll för flygfält redovisas under övriga rubriker.

²¹ Inklusive avgifter för planerat underhåll.



De totala investeringsutgifterna uppgick under 2022 till totalt 4 921 mkr, vilket är 1 242 mkr lägre än budget enligt regleringsbrev och 2 312 mkr högre än föregående år.

Anskaffning och utveckling av fastigheter har genomförts för totalt 3 863 mkr (1 747). Förändringen mot föregående år avser främst fastighetsförvärv. Anskaffning och utveckling av nya investeringar exklusive fastighetsförvärv ligger i stort sett på samma nivå som föregående år med 1 347 mkr (1 395). Projekt med utfall över 50 mkr under 2022 är:

- G5697 med 154 mkr (ackumulerad utgift 265 mkr).
- G6046 med 105 mkr (ackumulerad utgift 215 mkr).
- G5743 med 75 mkr (ackumulerad utgift 1 092 mkr).
- ROT-projekt Najaden Karlskrona med 72 mkr (ackumulerad utgift 78 mkr).
- ROT-projekt kadettflygeln Karlberg med 63 mkr (ackumulerad utgift 91 mkr).
- Inomhusträningsanläggning i Umeå med 57 mkr (ackumulerad utgift 84 mkr).

Fastighetsförvärven uppgick till 2 516 mkr vilket ska ställas mot budget på 925 mkr och föregående år då förvärv uppgick till 353 mkr. Två stora förvärv har genomförts, Solna Ulriksdal 2:1 och Sollentuna Helenelund 7:1 för 1 800 mkr samt Solna Skogskarlen 3 för 400 mkr.

Vidmakthållande uppgick totalt till 1 564 mkr (1 250) varav kostnader för planerat underhåll med 506 mkr (389) och ägarrelaterade investeringar med 1 058 mkr (862). Investeringsnivån är 932 mkr lägre än budget enligt regleringsbrev. Uppdraget att vårda och säkerställa fastigheternas värde i kombination med kundernas ökande verksamhet ställer stora krav på våra planer för underhåll. Nivån på vidmakthållande har från föregående år ökat bland annat på grund av särskilda underhållssatsningar med 80 mkr men också en ökad investeringsnivå med 196 mkr. På grund av komponentredovisning kan fördelning mellan investering och underhåll variera mellan åren.



Avvikelse investeringar mellan budget (regleringsbrev 2022) och utfall (mkr)

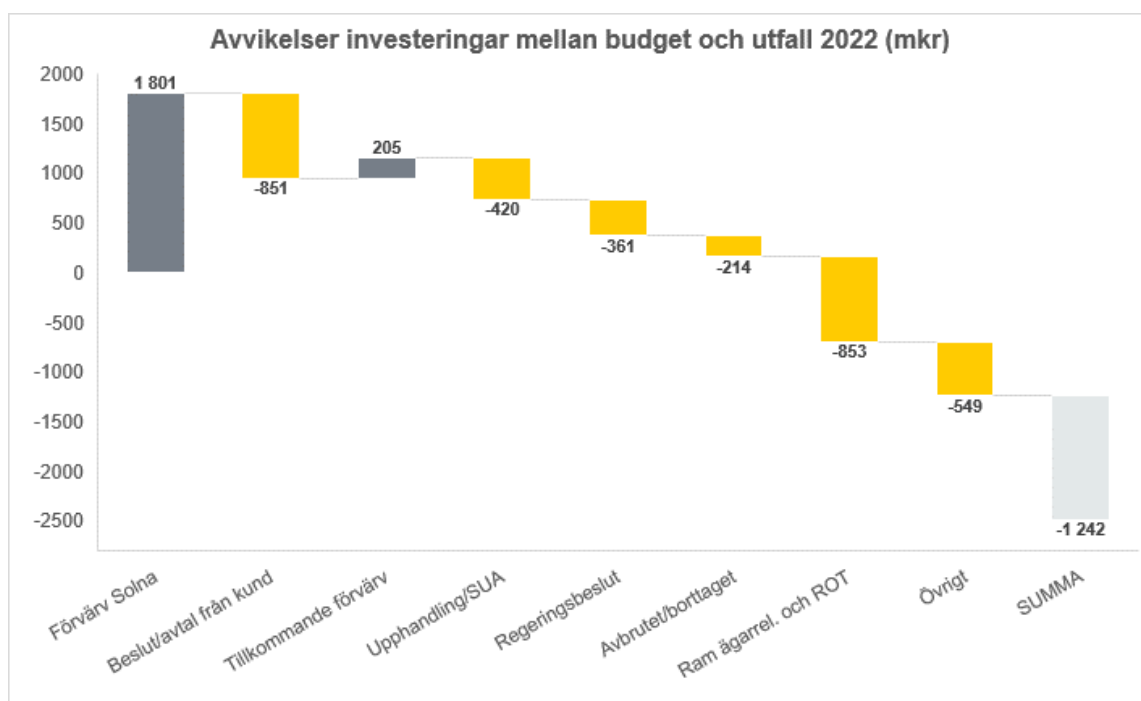
Diagrammet nedan beskriver orsaker till avvikelse mellan investeringsutfallet 2022 mot budget enligt regleringsbrev. Avvikelsen uppgår till -1 242 mkr.

Genomförande av förvärv under 2022 är 1 591 mkr högre än budget. Som beskrivits ovan har dels förvärv av Solna Ulriksdal 2:1 och Sollentuna Helenelund 7:1 genomförts för 1 800 mkr. Detta förvärv var planerat till 2021 och var en stor avvikelse i årsredovisningen för 2021. Dessutom har förvärv under året genomförts där Solna Skogskarlen 3 är det största på 400 mkr.

Utgifter för anskaffning och utveckling exklusive fastighetsförvärv avviker mot budget med -1 901 mkr. Det beror främst på att:

- Produktion har skjutits framåt i tiden, exempelvis investeringsbeslut avseende förändringsförslag hänförliga till försvarsbeslut 2020.
- Investering för flyget i Karlsborg inte kunnat genomföras på grund av miljöärende. Denna investering uppgick till 159 mkr i 2022 års budget och är en del i avvikelsen på grund av regeringsbeslut.
- Anbud, på grund av att kostnaden för entreprenadupphandling ökat under 2021 och 2022, har varit för höga vilket lett till försenade entreprenader.

Under posten övrigt ingår flertalet orsaker, bland annat behov av omprojektering av olika skäl, leveransproblem av material, resursbrist och hantering av markföreningar.



Diagrammet visar avvikelser mellan budget i investeringsplanen i regleringsbrevet för 2022 och utfall, i mkr.



Vad gäller ägarrelaterade investeringar så är utfallet jämfört med budget 932 mkr lägre. Det beror främst på att det i investeringsplanen för 2022 togs med en satsning i form av en ram för ägarrelaterade investeringar inklusive ROT-projekt på 1 000 mkr som inte har upparbetats i sin helhet. Förvaltningsavdelningens planerade projekt har i stort levererats.

Andelen investeringsutgifter nedlagt på projektadministration har ökat något medan andelen entreprenadutgifter är lägre än föregående år. Inom projektadministration så har byggledning minskat medan mer tid lagts på projektledning och upphandling. Fortsatt visar det att projekten är mer i uppstartsskede än i entreprenadskede. Takten på beställningar av investeringsprojekt från Försvarsmakten både när det gäller tidiga skeden (behovsutredningar) och ny- och ombyggnation har mer än fördubblats jämfört med 2021.

Återrapportering enligt regleringsbrev.

Utgifter för avslutade²² investeringsprojekt fördelade på byggnader och markanläggningar, fastighetsförvärv, försvarsanläggningar och flygfält (tkr)

	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Anskaffning och utveckling av nya investeringar			
Byggnader och markanläggningar	643 247	644 830	642 934
Fastighetsförvärv	753 304	436 902	449 943
Försvarsanläggningar	481 699	224 138	116 673
Flygfält	33 013	40 798	413 714
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	1 911 263	1 346 668	1 623 264
Vidmakthållande av befintliga investeringar			
Byggnader och markanläggningar	698 276	507 632	388 196
Försvarsanläggningar	260 485	247 915	118 200
Flygfält	3 784	40 483	7 924
Summa utgifter för vidmakthållande	962 545	796 030	514 320
Totala investeringsutgifter	2 873 808	2 142 698	2 137 584

Summan av utgifterna för avslutade investeringar, 2 874 mkr (2 143) inkluderar utgifter på dessa investeringar från tidigare år. Årets investeringsutgifter som uppgår till 4 921 mkr innehåller utgifter för investeringar som avslutades under 2022 och investeringar som pågår.

²² Med avslutade projekt menas projekt med slutliga avslut. När projekten endast har tillträdesavslutats redovisas de inte som avslutade.

**Avslutade investeringar över 20 mkr samt deras andel av totala antalet avslutade investeringar**

	År 2022	År 2021	År 2020
Antal	27	18	11
Andel av totala antalet avslutade investeringar (%)	4,4	2,8	2,1
Utgift (mkr)	1 680,1	845,5	1 269,7
Andel av de totala utgifterna för avslutade investeringar (%)	58,5	39,5	59,4

I summan i tabellen ovan ingår projekt som tillhör investeringspaketet med regeringsbeslut²³ som ännu inte avslutats i sin helhet. Utgiften för dessa projekt uppgår till 537 mkr. Projekten ingår inte i tabellen nedan utan redovisas i samband med att investeringspaketet i sin helhet avslutas.



*Kasernen Najaden i Karlskrona har under året renoverats.
Foto: Ingela Andersson Lindberg, Fortifikationsverket.*

²³ Investeringspaket G5743, Gotland samt Fjärrvärmebyte i Kungsängen.



Utfall (mkr) för avslutade investeringar över 20 mkr

Ort	Objekt	Regeringsbeslut utgift	Avslutnings- utgift	Kommentar
-	G5837		22,8	
-	G5879		29,5	
-	G5931		35,4	
-	G5921		44,1	Inget regeringsbeslut (investering när beloppsgräns för eget bemyndigande var 40 mkr). Prognostiserat överskridande informerat till regeringskansliet i maj 2021.
-	G6042		38,0	
-	G6045		36,7	
-	G5676		21,8	
Arboga	Förvärv, Arboga Tornet 1	90,0	85,8	Regeringsbeslut 2021-06-23.
Skinnskatteberg	Förvärv, Skinnskatteberg, Övre Ugglefors 5:2		34,1	
Umeå	Förvärv, Umeå Stadsliden 3:10, del av		21,2	
Upplands-Bro	Förvärv, Gällöfsta gård		30,4	
Boden	Förvärv, Boden 1:156, 1:188, del av		33,1	
Lund	Förvärv, Lund Knutstorp 1:2		25,1	Överföring från Svenska kraftnät enligt regeringsbeslut I2022/00343.
Solna	Förvärv, Solna Skogskarlen 3	400,0	401,1	Regeringsbeslut 2022-06-30 ²⁴ .
Skövde	K0037.103, 105 och 108 Ledningshall	28,0	21,4	Regeringsbeslut 2017-04-06
Halmstad	K0017.083 Ombyggnad golv och avgasutsug		21,4	
Karlberg	K0062.001 Omläggning yttertak		24,6	
Muskö	K0070.830 ROT kasern		34,7	
Berga	K0055.546 Byte bunkringsledning	70,0	104,8	Regeringsbeslut 2018-12-20. Prognostiserat överskridande informerat till regeringskansliet i september 2020.
Tofta	K0152.322 Temporära kontorslokaler, stab P18	52,0	44,3	Regeringsbeslut 2019-10-10.

²⁴ Regeringsbeslut uppgår till 400 mkr för förvärvet samt 500 mkr för tillkommande utgifter i form av renovering och ombyggnad av fastigheten, totalt 900 mkr. Utfallet på 1,1 mkr utöver 400 mkr avser kringkostnader för förvärvet.

**Utfall (mkr) för avslutade investeringspaket över 20 mkr**

Ort	Objekt	Regerings beslut utgift	Prisläge	Pris uppräknat	Avslutnings utgift	Kommentar
Ronneby	Nybyggnation vid Blekinge flygflottilj F17, etablering ny helikopterskvadron	647,0	2011	691,0	657,1	Regeringsbeslut 2013-03-21

I Ronnebypaketet, med byggstart år 2013, ingick åtta delprojekt varav fem projekt överstiger 20 mkr och har redovisats i tidigare årsredovisningar under tabellen "Utfall avslutade investeringar över 20 mkr". Det sista delprojektet avslutades under 2022 och uppgår till 33 mkr och det innebär att projektet i sin helhet har avslutats. I regeringsbeslutet för Ronnebypaketet anges en kostnad om högst 647 mkr i 2011 års prisläge. Delar av den ursprungliga projektomfattningen (drivmedelsanläggning som förser JAS ramper med flygdrivmedel) har lyfts ur Ronnebypaketet och kommer att ingå i ett nytt projekt för JAS-anpassning av ramp 3 och 4. Orsaken till detta är dels att kostnaden för genomförande har ökat samt att det är en ny teknisk lösning där det är mer effektivt att genomföra dessa åtgärder ihop som en teknisk helhet.



Helikopterhangaren i Kallinge. En del av Ronnebypaketet.

Foto: Johan Danielson, Fortifikationsverket.



2.7 Uppdragsverksamhet

Enligt instruktionen har Fortifikationsverket rätt att bedriva uppdragsverksamhet inom sitt verksamhetsområde. Fortifikationsverket genomför följande typer av uppdrag:

- Hyra in lokaler, arrenden med flera införhyrningar åt Försvarmakten och Försvarets radioanstalt (från andra hyresvärdar än Fortifikationsverket). Uppdraget innefattar slutande av avtal, förvaltning av avtalen samt uppsägning och avveckling av avtalen då införhyrningen inte längre behövs.
- Utföra tilläggstjänster åt de kunder som har upplåtelseavtal med Fortifikationsverket och utföra tjänster åt andra fastighetsägare.
- Bedriva fortifikatoriskt utvecklingsarbete för det svenska samhällets behov inom skydds- och anläggningsteknik samt genomföra övriga uppdrag tillhörande myndighetens verksamhetsområde.

Ekonomiskt resultat av uppdrag

Intäkter och kostnader (tkr)	Budget 2022 (enl. regleringsbrev)	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Uppdrag				
Intäkter	1 038 098	1 380 764	1 169 958	1 013 914
Kostnader	-1 027 783	-1 372 263	-1 162 902	-986 451
Resultat	10 315	8 501	7 056	27 463

Uppdragsverksamheten redovisar ett resultat på 9 mkr (7), vilket är 2 mkr lägre än budget. Den ökade volymen avser alla verksamheter inom uppdrag, se avsnitt 2.7.1.

Det höga resultatet 2020 berodde delvis på en resultatavräkning på 9 mkr avseende en drivmedelsläcka i Luleå samt 13 mkr i ersättningar för slutet bestånd.



2.7.1 Redovisning av uppdrag

Uppdragen som utförs består av tre typer; införhyrning av lokaler med mera till Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt, utföra tilläggstjänster åt de kunder som har upplåtelseavtal samt genomföra övriga uppdrag tillhörande myndighetens verksamhetsområde.

Intäkter per uppdragstyp (tkr)

	Utfall 2022	%	Utfall 2021	%	Utfall 2020	%
Införhyrningar	817 963	59,2	667 660	57,1	647 173	63,8
Tilläggstjänster	346 536	25,1	288 746	24,7	272 007	26,8
Andra fastigheter	24 890	1,8	26 702	2,3	20 120	2,0
Övriga uppdrag	191 375	13,9	186 850	16,0	74 615	7,4
Summa	1 380 764	100	1 169 958	100	1 013 914	100

Införhyrningar

	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter och kostnader (tkr)				
Intäkter	679 787	817 963	667 660	647 173
Kostnader	-679 787	-817 963	-667 660	-647 173
Resultat	0	0	0	0

Intäkter och kostnaderna är 138 mkr högre än budgeterat. Ökningen beror bland annat på tillkommande förhyrningar i Stockholm, nya avtal i samband nyetableringar i Sollefteå, Östersund, Falun och Kristinehamn samt tillkommande avtal i Halmstad (elevbostäder). Det har också gjorts ändringar av avtal och indexuppräknningar samt att mediakostnader ökat.

Redovisning av införhyrningar större än 10 mkr

Hyresvärd	Förhyrning	Avtals- belopp 2022	Avtals- belopp 2021	Avtals- belopp 2020
Specialfastigheter Sverige AB	Högkvarteret, Stockholm	87	88	87
Statens Fastighetsverk (SFV)	Karlsborgs fästning m.fl. fastigheter	52	58	57
Marieborgs Lagerfastigheter i Arboga AB	Centrallager, Arboga	67	56	55
Försvarets materielverk	Tre Vapen, Stockholm	43	42	41
Specialfastigheter Sverige AB	Tegeludden, Stockholm	28	27	27
Vasakronan Fastigheter AB	Vallhallavägen, Stockholm	26	-	-
Rikshem Enheten AB	Elevbostäder, Halmstad	22	14	13
Fastighets AB Stettin	Sandhamnsgatan, Stockholm	19	19	17
Saab AB	Malmen, Linköping	16	16	16
Kungsleden Melker AB	Skandiegatan, Arboga	16	15	15
NP3 Fastigheter AB	Nyetablering, Sollefteå	12	2	2
Kungsleden Melker AB	Tegeludden, Stockholm	11	10	8
Summa		399	347	338

**Tilläggstjänster och drift åt andra fastighetsägare**

	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter och kostnader (tkr)				
Intäkter	266 897	371 427	315 448	292 126
Kostnader	-257 692	-367 539	-311 468	-277 272
Resultat	9 205	3 888	3 980	14 854

Intäkterna för tilläggstjänster är 347 mkr (289) vilket är 99 mkr högre än budget. Omfattningen av tilläggstjänster är kopplade till kundernas behov och medel under året, vilket gör det svårt att budgetera tjänsterna och jämföra utfall mellan åren. Resultatet uppgår till 1 mkr (0) vilket är 5 mkr lägre än budgeterat vilket beror på att kunderna nyttjat de fasta avtalen i större utsträckning än tidigare och planerat.

Intäkterna för drift åt andra fastighetsägare är 25 mkr (27) vilket är 5 mkr högre än budget. Uppdragen avser i huvudsak driftåtagande mot Statens fastighetsverk i Karlskrona och i Karlsborg. Ökad volym beror främst på extra beställningar (tilläggstjänster). Resultat uppgår till 3 mkr (5), vilket är i nivå med budget.

Genomförda tilläggstjänster fördelar sig på tjänster enligt nedan (mkr)

	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Tjänster utförda enligt årliga avtal	50	42	41
Anpassning av lokaler	74	73	71
Kostnader för skador	30	25	27
Verksamhetsel och andra mediakostnader	15	18	14
Övriga tjänster	176	131	108
Summa	345	289	261

Övriga tilläggstjänster ökar med 45 mkr jämfört med 2021, från 131 mkr till 176 mkr. Ökningen är spridd på regioner och projekt vilket speglar den ökade verksamheten hos kunderna.



Övriga uppdrag

	Budget 2022	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter och kostnader (tkr)				
Intäkter	91 414	191 375	186 850	105 944
Kostnader	-90 305	-186 762	-183 773	-105 105
Resultat	1 109	4 613	3 077	839

Intäkterna för övriga uppdrag uppgår till 191 mkr (187) vilket är 100 mkr högre än budget. Resultatet uppgår till 5 mkr (3) vilket är 2 mkr högre än budget.

I årets utfall ingår följande större poster:

- Tidiga skeden investering (behovsutredningar), 76 mkr (50).
- Avsättning för pågående hyrestvister i Karlsborg och Stockholm, 26 mkr (-).
- Saneringskostnader, 16 mkr (37).
- Temporära byggnader, 14 mkr (14).
- Ökad beredskap 4 mkr (29). Ingår i upplåtelseavtal från och med 2022, årets utfall avser utbildning.
- Avbrutna investeringsprojekt 3 mkr (22).



2.8 Avyttringsverksamhet

Inom avyttringsverksamheten genomförs försäljning av fastigheter som inte längre behövs för försvarsändamål samt avyttring av anläggningar och av övnings- och skjutfält. Avyttring gör vi på olika sätt beroende på vilken typ av fastighet det handlar om. Det kan utöver försäljning innebära sanering och återställande, förädling, rivning eller överföring till annan myndighet.

Ekonomiskt resultat av avyttring

Intäkter och kostnader (tkr)	Budget 2022 (enl. regleringsbrev)	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Avyttring				
Intäkter ²⁵	47 420	35 544	74 770	82 817
Kostnader	-47 347	-90 625	-145 975	-169 906
Resultat	73	-55 081	-71 205	-87 089

Avyttringsverksamheten redovisar 2022 ett underskott på 55 mkr vilket kan jämföras med föregående års underskott på 71 mkr. Årets underskott beror på högre kostnader för återställande och sanering, främst OXA-åtgärder på före detta övnings- och skjutfält som inte finns i budget. Framflyttade fastighetsförsäljningar förklarar ytterligare det lägre resultatet jämfört mot budget.

Intäkterna uppgår till 36 mkr (75), varav 33 mkr (68) avser ersättning för återställande och sanering. Jämfört med budget är intäkterna 12 mkr lägre. Försäljningsintäkterna är 19 mkr lägre medan ersättning för återställande och sanering är 7 mkr högre på grund av tillkommande rivningar på Gotland, Östersund och Uppsala. Framflyttade försäljningar, bland annat Fejan i Norrtälje, är anledningen till lägre försäljningsintäkter 2022.

Kostnaderna uppgår till 91 mkr (146) varav kostnader för återställande och sanering är 88 mkr (121). Totala kostnadsutfallet är 43 mkr högre än budget.

- Rivnings- och återställandekostnader som faktureras kund uppgår till 31 mkr (104). Inga stora rivningsprojekt har genomförts 2022. Förra året ingick två större projekt i Karlsborg på totalt 29 mkr samt ett högre utfall på rivningsprojekt inom slutet bestånd.
- OXA-kostnader för 44 mkr (15). I utfallet för OXA ingår kostnader för planerade åtgärder med 45 mkr (10), vilket förklarar budgetavvikelsen på de totala kostnaderna.

²⁵ I avyttringsintäkterna redovisas samtliga intäkter från försäljningar av fastigheter, både till följd av försvarsbeslut och till följd av övriga försäljningar. I finansiella redovisningen redovisas enbart intäkten från försäljningar till följd av försvarsbeslut som en avyttringsintäkt. För övriga försäljningar redovisas realisationsresultatet antingen som en intäkt (vinst) eller kostnad (förlust) vilket medför att avyttringsintäkten i not 1 är lägre än avyttringsintäkten i resultatredovisningen.



2.8.1 Redovisning av försäljning och överföring av fastigheter

Återrapportering enligt regleringsbrev.

Inga överföringar av förvaltningsansvar där fastighetens värde överstiger 10 mkr har gjorts under åren 2022, 2021 och 2020.

Försäljningar till följd av försvarsbeslut

Återrapportering enligt regleringsbrev. Under år 2022 har ingen försäljning till följd av försvarsbeslut avslutats. Under år 2021 och 2020 har ingen försäljning överstigande 10 mkr genomförts.

Avslutade avyttringar 2021 till följd av försvarsbeslut och avyttrade övnings- och skjutfält (tkr)

Försäljning	2021		Ackumulerat	
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Fastighet/objekt				
Ystad, Fredriksberg 59:46, en tomt	–	-5	820	-115
Falun, Främsbacka 2:26, (Myran)	–	268	–	-1
Summa	0	263	820	-116
Resultat		263		704

Försvarsmakten har återtagit uppsägning av mark i Falun.

Avslutade avyttringar 2020 till följd av försvarsbeslut och avyttrade övnings- och skjutfält (tkr)

Försäljning	2020		Ackumulerat	
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Fastighet/objekt				
Ystad, två tomter	2 290	-78	2 290	-78
Ystad Lilla Köpinge	–	3	7	-540
Herrevads kloster		1 026		-226
Summa	2 290	951	2 297	-844
Resultat		3 241		1 453

Ystad Lilla Köpinge och Herrevads kloster har överförts till Naturvårdsverket. Sållda fastigheter hade 176 tkr i bokfört värde.

**Övriga försäljningar**

Återrapportering enligt regleringsbrev.

Försäljningar över 10 mkr

Under 2022 och 2021 har inga försäljningar av fastigheter överstigande 10 mkr genomförts.

Under 2020 såldes fastigheten Nybro Stubbemåla på Öland för 35 mkr.

Övriga avslutade försäljningar 2022 (tkr)

Försäljning	2022		Ackumulerat	
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Fastighet/objekt				
Gävle, Bönan 5:1, mark och byggnad	776	-8	776	-70
Nyköping, Minninge 8:1 – mark överföring TRV	-	-15	-	-359
Boden, del av Pagla Militärövningsfält 1:1 och del av Bodens Garnison 2:1 - mark överföring till SFV	-	-	-	-266
Tierp, del av Hållen 5:32 – överföring till NV	-	-253	-	-253
Övriga försäljningar	35	-8	207	-25
Summa	811	-284	983	-973
Resultat		527		10

Tre överföringar till andra myndigheter har genomförts till ett bokfört värde av 176 tkr.

Övriga avslutade försäljningar 2021 (tkr)

Försäljning	2021		Ackumulerat	
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Fastighet/objekt				
Ystad, Hagestad, 24:1 del av mark och byggnad	–	-628	2 840	-856
Övriga försäljningar	84	52	183	-144
Summa	84	-576	3 023	-1 000
Resultat		-492		2 023

Övriga avslutade försäljningar 2020 (tkr)

Försäljning	2020		Ackumulerat	
	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader
Fastighet/objekt				
Öland, Nybro Stubbemåla	35 000	-35 741	35 000	-35 919
Övriga försäljningar	124	-259	154	-612
Summa	35 124	-36 000	35 154	-36 531
Resultat		-876		-1 377

Det negativa resultatet för övriga försäljningar beror på avbrutna försäljningsprojekt.



2.9 Fortifikatoriskt utvecklingsarbete och samverkan med andra myndigheter

Fortifikatoriskt utvecklingsarbete

I Fortifikationsverkets instruktion anges att myndigheten på uppdrag av Försvarsmakten ska lämna underlag för inriktning och genomförande av utvecklingsprojekt avseende skydds- och anläggningsteknik. Det görs årligen genom Försvarsmaktens beställning av anläggningsutveckling till Fortifikationsverket.

I instruktionen anges också att myndigheten ska bedriva fortifikatoriskt utvecklingsarbete så att kompetens för det svenska samhällets behov inom skydds- och anläggningsteknik kan utvecklas och säkerställas.

Under året har Fortifikationsverket:

- Arbetat med att etablera ett temaområde inom skydds- och anläggningsteknik inom ramen för Försvarsmaktens forskning och teknikutveckling (FoT). Verksamheten genomförs i form av ett integrerat projektteam tillsammans med Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarshögskolan. Under 2022 har olika påverkansfaktorer, som till exempel den pågående hotutvecklingen, identifierats och analyserats.
- Utvecklat samarbetet Centrum för fortifikatorisk kompetens (CFORT) genom att teckna en överenskommelse om ytterligare fem år (2022-2026) med Research Institutes of Sweden (RISE). Syftet är att tillsammans bygga upp och utveckla kompetens inom det fortifikatoriska området för totalförsvarets behov. Projekt som genomförts är bland annat "Utformning av driftutrymmen för batterilager", "Provning av väggkonstruktioner" och "Metod för provning av elektromagnetisk skärmningseffektivitet".
- Genomfört Försvarsmaktens beställning av anläggningsutveckling med bland annat uppdatering av handböcker samt studie av elenergiförsörjning och ett antal skyddskoncept.
- Etablerat ett projekt med syfte att godkänna skyddsprodukter och anvisningar. Projektet är ett resultat av samarbete med Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Post- och telestyrelsen. Projektet skapar en produktkatalog med dörrar, ventiler, luftreningsanläggningar och många andra skyddsprodukter som kan användas både inom det militära och civila försvaret. Projektet har medfört en väsentlig kompetensförstärkning inom det fortifikatoriska området.
- Bidragit till utbildning av nya fortifikatörer till Försvarsmakten inom ramen för Fortifikationsprogrammet på Militärhögskolan Karlberg.



Internationell samverkan

- Återrapportering
- Myndigheten bemyndigas att inleda förhandlingar om avtal med motsvarande myndigheter i andra länder i syfte att utbyta erfarenheter och information inom ramen för myndighetens verksamhetsområde. Regeringskansliet (Finansdepartementet) ska underrättas när förhandlingar inleds. Efter avslutade förhandlingar ska myndigheten i särskild ordning redovisa förhandlingsresultatet till Regeringskansliet.

Internationella samarbeten har under 2022 återgått till normalläge efter coronapandemin. Det förändrade omvärldsläget, anfallskriget i Ukraina och kommande Nato-anslutning har satt ytterligare fokus på vikten av samverkan. Inriktningen för Fortifikationsverkets internationella samarbeten är framför allt fortifikation och skydd av kritisk infrastruktur. Hållbarhet och miljö är andra områden som berörs.

Samarbete och kontakter med de nordiska länderna har under året ökat, framförallt med Norge och Finland. Inom ramen för det Nordisk-Baltiska samarbetet för försvarsfastigheter (NBDE) har ett antal aktiviteter genomförts, som till exempel direktörmöte i Bergen den 6-8 september samt PFAS-konferens i Borås i december.

Under våren genomfördes högnivåmöte i Tyskland med Bundesamt für Infrastruktur, Umweltschutz und Dienstleistungen der Bundeswehr (BAIUDBw). Fortifikationsverket har också under året anslutit till arbetet inom flera multilaterala avtal, bland annat ett som möjliggör samarbete inom forskning, utveckling, tester och utvärderingar i polarområdet (USA, Kanada, Norge, Finland, Danmark, Sverige, Nya Zeeland). Genomgående har också nationella kontakter med framför allt försvarsmyndigheterna för ökad samordning inom internationella samarbeten och Nato intensifierats.

Statens fastighetsverk

Under 2022 har Statens fastighetsverk (SFV) hanterat en del av administrationen kring jordbruksarrenden på Fortifikationsverkets mark. Fortifikationsverket har under året fortsatt att på uppdrag sköta driften av fastigheter som SFV förvaltar bland annat i Karlsborg och Karlskrona. Fortifikationsverket hanterar sedan flera år it-support åt SFV och tjänsten har under året utökats.

Samverkansforum och Offentliga fastigheter

Fortifikationsverket har under året deltagit i de två offentliga nätverken Samverkansforum och Offentliga fastigheter.

Inom ramen för Samverkansforum har arbete pågått inom nätverken Arkitektur & Kulturmiljö, Fastighetsinformationshantering, Markförvaltning och Hållbar utveckling. Exempel på aktiviteter under året är en seminariedag om affärsmässighet vid förvärv och avyttring samt utbildning i cirkulärt byggande.

Offentliga fastigheter har under året arbetat med ett antal projekt och studier som till exempel projektet Klimatpåverkan från renoverings- och ombyggnadsprojekt.



2.10 Hållbarhet

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

Mål:

Myndighetens hänsyn till miljö- och kulturvärden ska i tillämpliga delar motsvara vad som gäller för andra stora fastighetsförvaltare.

Bedömning:

Fortifikationsverket tar vid nybyggnationer hänsyn till att lokalisera och utforma byggnader och anläggningar på ett miljöanpassat sätt och med en långsiktigt god hushållning. Arkitektkompetens anlitas för alla gestaltande uppgifter och för fysisk planering, till exempel i form av de gestaltungsprogram som finns för huvuddelen av våra garnisoner och större övningsområden. Arbetet med att implementera Fortifikationsverkets kulturmiljöstrategi pågår. Fortifikationsverket förvaltar skog med stor hänsyn till naturvärden. Den samlade bedömningen är att målet i regleringsbrevet uppnåtts.

Agenda 2030 och nationella miljö kvalitetsmål

Återrapportering

Myndigheten ska redovisa hur dess verksamhet bidragit till genomförandet av för myndigheten aktuella delar av Agenda 2030 och hur den har bidragit till att uppfylla för myndigheten aktuella delar av de nationella miljö kvalitetsmålen

Agenda 2030

Fortifikationsverkets verksamhet berör de flesta av målen i Agenda 2030 och myndigheten bidrar till att de uppnås.

Inom ramen för myndighetens kärnuppdrag bedriver Fortifikationsverket ett aktivt hållbarhetsarbete. Verksamhetens samhällsansvar är tydligt definierat och omhändertaget i kärnverksamheten. Arbetet ligger (till stor del) i linje med Agenda 2030 och de globala utvecklingsmålen, särskilt vad gäller mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen där vi samarbetar med hela totalförsvaret i den gemensamma strävan att stärka Sveriges försvarsförmåga. Fortifikationsverket har under året fortsatt arbetet med att integrera samtliga hållbarhetsperspektiv i det befintliga ledningssystemet, som är kvalitets- och miljöcertifierat enligt ISO 9001 och ISO 14001. Till grund för arbetet ligger en väsentlighets- och intressentanalys där relevanta globala hållbarhetsmål för verksamheten har identifierats.

Inom områden där de globala målen berör miljöfrågor framgår vårt bidrag av det som redovisas under de nationella miljö kvalitetsmålen. Minskad klimatpåverkan, minskad spridning av kemikalier, energieffektivisering och förnybar energi är exempel på områden där vi arbetar systematiskt och målinriktat. Under året har vi även, i samarbete med SMHI, arbetat med och presenterat klimatstudier för våra nya etableringsorter Falun, Östersund, Sollefteå, och Kristinehamn. Studierna hjälper oss att se var på respektive ort man behöver åtgärda tekniska detaljer eller ompröva kanske redan fattade beslut och byggnationer. Totalt har 23 klimatstudier tagits fram sedan 2017.

Nationella miljö kvalitetsmål

Fortifikationsverket verkar för att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås och berörs främst av målen God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö och Levande skogar.



God bebyggd miljö

När Fortifikationsverket genomför nybyggnationer tas hänsyn till att lokalisera och utforma byggnaderna och anläggningarna på ett miljöanpassat sätt med en god hushållning. De ska fungera under en lång tid och ska också i så stor utsträckning som möjligt enkelt kunna anpassas för andra verksamheter i framtiden.

Gestaltad livsmiljö

Fortifikationsverket har ett uppdrag att verka för att det arkitekturpolitiska målet för arkitektur, formgivning och design uppnås. Arkitektkompetens anlitas för alla gestaltande uppgifter och för fysisk planering. Under året har Fortifikationsverkets arkitekturråd givit råd och rekommendationer för utformning av ett flertal byggprojekt i tidigt skede samt för planerade nya organisationsenheter.

I samband med totalförsvarets tillväxt står Fortifikationsverket inför en period av ökade investeringar i byggnader och anläggningar. Storleken och komplexiteten i den förväntade projektportföljen medför behov av utvecklade metoder för arbete i tidiga skeden, för att säkerställa optimering av byggnadsfunktion, gestaltning, teknik och ekonomi. För att uppnå målen för god bebyggd miljö arbetar myndigheten med så kallade gestaltningsprogram, som utgör underlag för förvaltning av garnisonsområden med riktlinjer för landskapsarkitektur, bebyggelsestruktur samt planering och utformning av nya byggnader. Gestaltningsprogram finns nu för huvuddelen av våra garnisoner och större övningsområden. Under 2022 har två nya gestaltningsprogram upprättats och ett har reviderats.

Kulturmiljö

Ökad verksamhet ställer högre krav på att vi hanterar våra kulturmiljöer på rätt sätt. Fokus under året har varit att kvalitetssäkra att Fortifikationsverket har rätt och uppdaterad information om kulturmiljöerna i system och i garnisonsplaner. I samband med det sker kontinuerlig utbildning av nya medarbetare i kulturmiljöfrågor. Under året har två nya vårdprogram för statliga byggnadsminnen fastställts, ett för en byggnad i Karlskrona och ett för parken vid Berga slott i Haninge.



Detalj från Berga slottspark.

Foto: Ingela Andersson Lindberg, Fortifikationsverket.

Begränsad klimatpåverkan

Byggande och förvaltning

Cirka 25 procent av Sveriges utsläpp kommer från bygg- och fastighetssektorn. För att få kontroll på hur det ser ut i Fortifikationsverkets byggprocess tog vi under 2021 fram beräkningsmodeller, till



exempel inom ramen för myndighetens arbete med typbyggnader och standardisering. Under året har insatser gjorts för att öka kunskapen om modellerna hos våra medarbetare. Inom byggprocessen använder vi projekteringsanvisningar för energi och miljö som innehåller indikatorer med syfte att minska klimat- och miljöpåverkan.

Under 2022 har det systematiska miljöarbetet uppdaterats med nya mallar, checklistor och rutiner. Bland annat har en hygieninstruktion för arbeten på dricksvattenledning tagits fram och mallen för egenkontroll har uppdaterats för att ensa arbetssätt och för att underlätta kommunikation med tillsynsmyndigheten.

Solceller och elektromagnetisk påverkan

Återrapportering

- Myndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka användningen av solceller.
- Myndigheten ska även redovisa hur den arbetar för att hantera elektromagnetisk påverkan från solceller.

Efter tidigare utredning om elektromagnetisk påverkan har 16 platser identifierats som intressanta för utbyggnad av markbaserade solcellsanläggningar. En plan för arbetet har tagits fram och under året har en anläggning tagits i drift i Sätenäs. Under 2023 tas enligt plan ytterligare en anläggning i drift.

Som en del i arbetet med att minimera risker för elektromagnetisk påverkan från solceller har ett stödande dokument tagits fram, Handbok Solcellsinstallationer. Handboken ger exempel på systemlösningar och lämpliga kvalitetskrav på utrustning och komponenter i solcellsinstallationer.

Resor och transporter

Återrapportering

- Myndigheten ska redovisa hur den arbetar för att ta tillvara de erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor. Myndigheten ska särskilt beskriva vad den kan göra för att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten och en allt mindre miljö- och klimatpåverkan, samtidigt som verksamhetens behov, myndighetens geografiska läge och andra förutsättningar beaktas. Myndigheten ska redovisa uppföljningsbara mål för resande för 2025 i förhållande till 2019 på ett sätt som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan. Redovisningen ska ske inom ramen för myndighetens miljöledningsarbete i enlighet med vad som gäller enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter samt genom deltagande i samverkansarbetet REMM, som bedrivs vid Trafikverket.

Fortifikationsverket har ett högt koldioxidutsläpp per årsanställd, mycket beroende på att fastighetsbeståndet finns över hela landet och att resande till fastigheterna är en förutsättning för arbetet med förvaltning. Samtidigt växer verksamheten, vilket medför fler investeringsprojekt och större fastighetsbestånd att förvalta.

Coronapandemin har påverkat hur vi reser och har möten. Vi har fortsatt hög andel digitala möten och under året har de medarbetare som har möjlighet, med hänsyn till arbetsuppgifter, erbjudits att till del arbeta hemifrån när verksamheten tillåter enligt en fastställd överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare. Det har medfört ett minskat resande per person jämfört med åren innan pandemin. Under året har Fortifikationsverkets rese- och mötespolicy uppdaterats för att ta



tillvara de nya arbetssätt som utvecklats under pandemin. Uppföljningsbara mål för resande redovisas inom ramen för miljöledning i staten.

Fortifikationsverket har under 2022 deltagit i Trafikverkets nätverk REMM (Resfria/digitala möten i myndigheter) för att stärka arbetet med att minska organisationens utsläpp från tjänsteresor.

Giftfri miljö

PFAS

Fortifikationsverket lägger stora resurser på att stödja med kartläggning och sanering av PFAS-föroreningar, trots att myndigheten inte är verksamhetsutövare. Flera kartläggningar av föroreningar har skett och en systematisk kartläggning pågår. Åtgärder genomförs i första hand på orter där det finns risk för att dricksvatten förorenas och i samband med projekt där PFAS påträffas.

Arbetsgruppen AG PFAS där Försvarmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut och Fortifikationsverket ingår har under 2022 fortsatt att driva projektet Testbed PFAS. Syftet är att olika leverantörer av PFAS-reningsmetoder får möjlighet att utvärderas av det statliga forskningsinstitutet RISE och testa sina metoder på olika testbäddar. Testbed PFAS undersöker också vilka nya typer av PFAS-fria brandskum som har tillräcklig brandsläckningsförmåga. Projektet inledde under året storskaliga fältförsök för rening av PFAS-förorenat vatten i Tullinge.



Fortifikationsverket har en aktiv roll i Testbed PFAS, där man bland annat testar alternativa släckmetoder. Foto: David Lagerlöf för RISE.



Fortifikationsverket har under 2022 även kontinuerligt deltagit i det nationella nätverksmöte om PFAS som anordnas av Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket.

Under tre dagar i december anordnade Fortifikationsverket en PFAS-konferens tillsammans med övriga länder i Nordic-Baltic Defense Estates (NBDE). Konferensen genomfördes i RISE lokaler i Borås och ett 50-tal forskare, representanter för försvarsmyndigheter och experter på PFAS från sju olika länder deltog i konferensen. Syftet var erfarenhetsutbyte och diskussioner om vägar framåt för hantering av PFAS.

Under året har förberedelser pågått för rening av utflödet av vatten från Karlsborgs flygplats. Fortifikationsverket har fått i uppdrag av Försvarsmakten att projektera, upphandla och drifta en lämplig anläggning. Målsättningen är att ha reningen på plats våren 2023.

I samband med entreprenaden för byggnation av platta 8 på Kallax, som påbörjades 2014, tillföll överskottsmassorna entreprenören som rena massor. 2016 uppdagades att massorna innehöll PFAS. Under 2022 har förvärv av fastigheten där massorna ligger genomförts, förvärvet avvaktar lantmäteriförrättning. Under året har även planering inför kommande hantering av massorna genomförts. Fortifikationsverket har redovisat kostnaderna för att deponera massorna som en ansvarsförbindelse²⁶.

Drivmedelsläckage

I början av maj 2017 upptäcktes ett större drivmedelsläckage på flygflottillen i Luleå. Läckaget tätades, varefter massorna närmast läckageplatsen grävdes ur och transporterades till deponi. Sedan dess har grundvatten förorenat av flygbränsle omhändertagits, där flygbränslet separeras för återvinning varefter grundvattnet renas. Genom den valda saneringsmetoden hindras föroreningen från att spridas till omgivningen, vilket kontrolleras löpande. Åtgärden är således både en skydds- och saneringsåtgärd.

Den volym drivmedelsförorening, som årligen omhändertas i anläggningen, har avtagit från 300 kubikmeter första åtgärdsåret 2018 till cirka 5 kubikmeter år 2022. Det visar på goda resultat hittills, men även att åtgärden sannolikt behöver fortsätta ett flertal år innan tillräckligt av föroreningen är insamlad. I projektets slutskede ska möjliga åtgärdsåtgärder och tidsplan för efterkontroll tas fram i dialog med tillsynsmyndigheten.

Andra förorenade områden

Som fastighetsägare bidrar Fortifikationsverket i vissa områden till spridning av föroreningar via ledningsnäten på våra fastigheter. Vi är inte verksamhetsutövare för den ursprungligt förorenande verksamheten, men har ett nära samarbete med Försvarsmakten där vi delar information och koordinerar våra kartläggningar och insatser. Under året har flera insatser genomförts för att renovera ledningsnät i syfte att förhindra spridning av förorening och för att anpassa infrastrukturen till ett förändrat klimat. Det pågår också en systematisk kartläggning av föroreningar för att säkerställa att vi har god kontroll på våra områden samt för att underlätta vid prioritering av saneringsåtgärder.

²⁶ Se not 29.



Levande skogar

Fortifikationsverket har möjlighet att förvalta skog med stor hänsyn till naturvärden. Arealen avsättning för naturreservat, Natura 2000-områden, SNUS-områden (statliga naturskogar och urskogsartade skogar) och frivillig målklassning i gröna skogsbruksplaner är omfattande. Vid skogsbruksåtgärder tillämpas dessutom generell naturhänsyn. Det innebär till exempel att vi sparar grov död ved, skapar högstubbar samt bevarar kantzoner, hänsynsytor, evighetsträd med mera vid avverkning.

Den ökande militära aktiviteten på Fortifikationsverkets övnings- och skjutfält innebär att skogsbruk i vissa fall får stå tillbaka. Upparbetning av skadad skog med till exempel omfattande granbarkborreangrepp eller snöbrott, helst medan virket fortfarande har ett ekonomiskt värde, är dock högt prioriterat.

Brandgator har öppnats upp för att möta ökad brandrisk i och med det förändrade klimatet i kombination med utökad skjutning i samband med övningar.

Fortifikationsverket har under året fått i uppdrag att se över hur vi i ökad utsträckning kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk i enlighet med propositionen om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58). Förslagen ska vara förenliga med myndighetens grunduppdrag. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 15 juni 2023.

Grön infrastruktur

■ Återrapportering

■ Myndigheten har därutöver i uppdrag att fortsätta arbetet med grön infrastruktur, ekosystembaserat skogsbruk och klimatanpassning inom sin skogs- och markförvaltning kopplat till de nationella miljökvalitetsmålen (Fi2020/05114).

I Fortifikationsverkets skogsbruksplanering integreras grön infrastruktur, bland annat genom att sköta skog med hyggesfria metoder. Det innebär åtgärder som även är förenliga med vårt uppdrag att bedriva försvarsanpassat skogsbruk. Arbetet fortgår enligt den handlingsplan som redovisades för Regeringskansliet i april 2020. Ett exempel är att myndighetens skogsförvaltare kontinuerligt identifierar objekt för anpassad skötsel så att en traktbank för hyggesfria metoder byggs upp. Det handlar i praktiken om selektiv avverkning, kantföryngring, luckhuggning, successiv skärmföryngring och liknande som är mer gynnsamt för vissa kontinuitetskrävande arter som inte klarar en sådan plötslig förändring som en normal slutavverkning innebär.



Våtmarker

- Återrapportering
- Myndigheten ska bedöma möjligheterna att inom sitt befintliga markinnehav anlägga eller restaurera våtmarker i syfte att bidra till minskade växthusgasutsläpp, biologisk mångfald, minskad övergödning eller förbättrad vattenbalansering. Uppdraget ska genomföras så att det är förenligt med myndighetens grunduppdrag.

Arbetet med restaurering av våtmarksområden har fortsatt och ett flertal lämpliga objekt har kartlagts. Som väntat har det visat sig att en höjning av grundvattennivån på vissa platser inte passar att kombinera med de behov Försvarsmakten har för sin verksamhet, men det finns fortfarande stora möjligheter att genomföra återvätningsprojekt på andra mer lämpliga ställen.

Under året har några restaureringar genomförts på olika skjutfält och det finns ytterligare projekt som är på gång där samråd för vattenverksamhet har inletts men inte slutförts. Inför kommande år kommer Naturvårdsverket att bidra ekonomiskt och det ger utökade möjligheter inför det fortsatta arbetet.



Älvdalens skjutfält.

Foto: Helena Davidsson, Fortifikationsverket.



2.11 Redovisning av kompetensförsörjning

Fortifikationsverkets kompetensförsörjningsplan tillvaratar, utvecklar och styr organisationens kompetens samt skapar kännedom om framtida kompetensbehov över geografien och hur vi kan nå nya medarbetare.

Det omfattande kompetensförsörjningsarbetet för att möta upp våra partners behov har pågått även under 2022. Under året har Fortifikationsverket rekryterat 146 nya medarbetare och i december 2022 hade Fortifikationsverket 937 medarbetare vilket är en ökning med 8,4 % jämfört med 2021 då det var 864 medarbetare. Den största andelen nyanställda är drifttekniker där totalt 40 anställts under året. Personalomsättningen är 8,1 % vilket är en ökning med 1 % jämfört med föregående år.

Nytt it-stöd och utbildning

Under året har ett nytt kompetensförsörjningssystem, Kompassen, upphandlats och förberedelser har gjorts för lansering i början av 2023. It-stödet är ett viktigt steg framåt i digitaliseringen av myndighetens HR-processer. Systemet kommer att innehålla kurskatalog, onlinekurser samt introduktionsprogram för nya medarbetare. Medarbetarsamtal, lönedialog och utvecklingsplaner dokumenteras också i Kompassen vilket säkerställer uppföljning och analys och därmed genomförande av utvecklingsplanen.

För att stärka medarbetarskapet samt alla medarbetares förståelse kring hur säkerhetskänsliga uppgifter ska och bör hanteras har stora utbildningsinsatser i statlig värdegrund, grundläggande informationssäkerhet samt grundläggande säkerhet genomförts för samtliga medarbetare. Vi har under året även påbörjat egen digital produktion av onlinekurser och utbildningar som ett steg framåt mot mer flexibla lösningar.

Undersökningar

I början av året genomfördes medarbetarundersökningen Motiverad medarbetarindex (MMI) och den visade en positiv utveckling. 91 % av Fortifikationsverkets medarbetare svarade, vilket var en rekordhög svarsfrekvens. Ledarskapsindex, som statistiskt sett påverkar resten av resultatet, har stigit från 74 till 76. Resultatet visar även att medarbetarindex stiger från 67 till 68 enheter. Under året har organisationen gått igenom och arbetat med resultatet samt tagit fram handlingsplaner med aktiviteter.

Statlig värdegrund och samverkan

Under året fortsatte implementeringen av den statliga värdegrunden med ett antal utbildningstillfällen där merparten av myndighetens medarbetare deltagit.

Inom ramen för samverkan har det under året tagits fram ett utbildningsmaterial och planerats för en utbildningskonferens för samtliga chefer och kontakombud i början av februari 2023. En utveckling av avtalet avseende omställningsmedel har påbörjats och ambitionen är att ha ett reviderat avtal på plats under våren 2023.

Myndighetens lokala löne- och förmånsavtal är under omförhandling. Det är ett arbete som har löpt främst under hösten 2022 och beräknas vara klart en bit in på det nya året.

Vi bedömer att åtgärderna bidragit till en god kompetensförsörjning för att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion. Vi ser dock en ökad risk för större utmaningar med rekryteringar framöver då rätt kompetens på rätt geografisk plats kan bli svårare att hitta.



2.12 Redovisning av sjukfrånvaro

Procentuell sjukfrånvaro i förhållande till total arbetstid kvinnor och män 2022

Ålder	<30	30-49	50>	Total
Kvinnor	3,0 (4,1)	2,1 (1,7)	6,1 (5,4)	4,1 (3,7)
Män	1,5 (3,1)	3,0 (2,6)	2,5 (2,6)	2,7 (2,6)
Total	1,9 (3,3)	2,8 (2,4)	3,3 (3,2)	3,0 (2,9)

Procentuell långtidssjukfrånvaro (>60 dagar) i förhållande till total sjukfrånvaro kvinnor och män 2022

Ålder	<30	30-49	50>	Total
Kvinnor	0 (0)	24,3 (27,2)	56,8 (66,9)	48,0 (57,0)
Män	0 (0)	37,4 (34,3)	28,9 (47,2)	32,3 (40,3)
Total	0 (0)	34,8 (33,1)	39,8 (54,2)	37,2 (45,1)

Betydelsen av att ha en god arbetsmiljö är av största vikt. Det innebär bland annat att vi, inom ramen för vår centrala arbetsmiljökommitté, följer och analyserar sjukfrånvarons utveckling både på organisatorisk och på individuell nivå.

Det är dock svårt att i nuläget dra några slutsatser över utvecklingen då jämförelsetalen från 2021, på grund av pandemin och tvingande distansarbete, innehåller osäkerhetsdelar i form av sjuknärvaro. Det vill säga att man har arbetat på distans trots sjukdom.



3 FINANSIELL REDOVISNING

3.1 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)

Verksamhetens intäkter		2022	2021
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	Not 1	4 845 773	4 360 166
Intäkter av bidrag	Not 2	11 182	8 563
Finansiella intäkter	Not 3	19 576	14 843
Summa verksamhetens intäkter		4 876 531	4 383 572
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	Not 4	- 576 214	-530 631
Kostnader för lokaler		-27 884	-26 556
Övriga driftkostnader	Not 5	-2 874 848	-2 448 677
Finansiella kostnader	Not 3	-78 335	-49 446
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 6	-1 148 299	-1 235 455
Summa verksamhetens kostnader		-4 705 580	-4 290 765
Verksamhetsutfall	Not 7	170 951	92 807
Transfereringar		Not 8	
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		2 242	0
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		1 163	0
Lämnade bidrag		-3 405	0
Summa transfereringar		0	0
Årets kapitalförändring	Not 9,10	170 951	92 807



3.2 Balansräkning

Tillgångar (tkr)

Immateriella anläggningstillgångar		2022-12-31	2021-12-31
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	Not 11	41 347	27 349
Summa immateriella anläggningstillgångar		41 347	27 349
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och annan fast egendom	Not 12	18 423 837	14 584 863
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	Not 13	140 487	134 318
Pågående nyanläggningar	Not 14	3 306 882	3 326 612
Summa materiella anläggningstillgångar		21 871 206	18 045 793
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	Not 15	31 797	22 817
Förskott till leverantörer		26 545	-
Summa varulager m.m.		58 342	22 817
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		19 629	25 754
Fordringar hos andra myndigheter	Not 16	582 736	506 970
Övriga kortfristiga fordringar		1	5 287
Summa kortfristiga fordringar		602 366	538 011
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	Not 17	274 558	211 424
Upplupna bidragsintäkter		30	30
Övriga upplupna intäkter	Not 18	332 059	166 984
Summa periodavgränsningsposter		606 647	378 438
Avräkning med Statsverket	Not 19	- 24 996	-32 977
Kassa och bank		Not 20	
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		538 609	785 095
Summa kassa och bank		538 609	785 095
Summa tillgångar		23 693 521	19 764 527

**Kapital och skulder (tkr)**

Myndighetskaperital	Not 21	2022-12-31	2021-12-31
Statskapital		150 262	150 438
Överskott av fastighetsförsäljningar	Not 22	228 849	302 739
Balanserad kapitalförändring		187 282	160 441
Kapitalförändring enligt resultaträkning		170 951	92 807
Summa myndighetskaperital		737 344	706 425
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 23	903	245
Övriga avsättningar	Not 24	86 004	19 750
Summa avsättningar		86 907	19 995
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	Not 25	20 897 556	17 583 555
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	Not 26	167 872	157 854
Leverantörsskulder		801 085	618 564
Övriga kortfristiga skulder		25 506	24 769
Summa skulder m.m.		21 892 018	18 384 741
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	Not 27	204 512	146 387
Oförbrukade bidrag			-
Övriga förutbetalda intäkter	Not 28	772 740	506 979
Summa periodavgränsningsposter		977 252	653 366
Summa skulder och kapital		23 693 521	19 764 527
Ansvarsförbindelser			
Ansvarsförbindelser för avhjälpande av miljöskador	Not 29	86 000	86 000
Övriga ansvarsförbindelser		481 000	280 000



3.3 Anslagsredovisning

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel (tkr)	Beräknat belopp	Inkomster
2215 - Avkastning statskapital	-	145 718
3125 - Försäljning fastigheter	-	2 009
3312 - Övriga inkomster försåld egendom	-	-
2811 - Övriga inkomster	110	110
Summa	110	147 837



3.4 Finansieringsanalys

Finansieringsanalys (tkr)

DRIFT	Not	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Kostnader exklusive avskrivningar mm	1	-3 489 961	-3 037 838
Finansiering av drift			
- Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	4 823 281	4 354 087
- Intäkter av bidrag	3	11 182	8 563
- Övriga intäkter	4	19 576	14 843
Medel som tillförts statens budget			
- Avkastning på statskapital		-145 718	-123 074
- Övriga inkomster		-110	-110
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		4 708 211	4 254 309
Ökning (-) av lager		-35 524	-496
Ökning (-) av kortfristiga fordringar		-292 564	-131 891
Ökning (+) av kortfristiga skulder		517 162	342 028
Kassaflöde från driften		1 407 324	1 426 113
INVESTERINGAR			
Investeringar i fastigheter		-4 921 378	-2 609 065
Investeringar i maskiner och inventarier		-51 190	-49 564
Investeringar i immateriella tillgångar		-21 938	-16 868
Summa investeringsutgifter		-4 994 506	-2 675 497
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret-fastighetsinnehav		5 208 000	2 706 000
- amorteringar lån för fastigheter		-1 909 000	-910 000
Lån från Riksgäldskontoret-förvaltningsändamål		15 001	24 911
- amorteringar lån för förvaltningsändamål		-	-5 945
Försäljning av anläggningstillgångar			
- fastigheter		26 279	2 469
- maskiner och inventarier		2 425	2 245
- därav medel som tillförts statsbudgeten avseende fastigheter		-2 009	-
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		3 340 696	1 819 680
Kassaflöde till investeringar		-1 653 810	-855 817



TRANSFERERINGSVERKSAMHET	Not	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Lämnade bidrag		-3 405	-
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-3 405	-
<i>Finansiering av transfereringsverksamhet</i>			
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag	2 242		-
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	1 163		-
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet		3 405	-
Kassaflöde från transfereringsverksamhet		0	-
Förändring av likvida medel		-246 486	570 296
SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL			
Likvida medel vid årets början		785 095	214 799
Minskning (-) av tillgodohavande hos Riksgäldskontoret	-238 506		563 643
Minskning (-) av avräkning med statsverket	-7 980		6 653
Summa förändring av likvida medel		-246 486	570 296
Likvida medel vid årets slut		538 609	785 095



Noter till finansieringsanalys (tkr)

Not 1

Kostnader	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Kostnader för personal	-576 214	-530 631
Kostnader för lokaler	-27 884	-26 556
Övriga driftkostnader	-2 874 848	-2 448 677
Finansiella kostnader	-78 335	-49 446
<i>Korrigeringsposter avseende:</i>		
Förändring avsättning för pensioner	658	-113
Förändring kompetensutveckling	554	1 182
Förändring övriga avsättningar	65 700	10 000
Ersättning och realisationsresultat avyttring av anläggningstillgångar	408	6 403
Summa	-3 489 961	-3 037 838

Not 2

Intäkter av avgifter och ersättningar	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Intäkter enligt resultaträkningens not 1	4 845 773	4 360 166
<i>Korrigeringsposter avseende:</i>		
Försäljningsintäkter och realisationsresultat avyttring av anläggningstillgångar	-22 492	-6 079
Summa	4 823 281	4 354 087

Not 3

Intäkter av bidrag	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Bidrag från statliga organisationer och bolag	11 182	8 563
Summa	11 182	8 563

Not 4

Övriga intäkter	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Ränteintäkter enligt resultaträkningens not 3	19 576	14 843
Summa	19 576	14 843



4 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) och belopp som anges i parentes avser föregående år.

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Myndighetskapital

Fortifikationsverket disponerar ett myndighetskapital, vilket består av statskapital och balanserad kapitalförändring.

Hyresmodell 2006

Upplåtelse av mark, anläggningar och lokaler till Försvarsmakten med flera kunder sker enligt överenskommelse "Hyresmodell 2006". Modellen är baserad på självkostnad och hyresersättningen baseras på Fortifikationsverkets kalkylerade kostnader för kapital, media, drift, underhåll och administration. Media omfattar kostnader för försörjningsmedia och reglerbar media. Ersättningen för reglerbar media baseras på kostnader för förbrukning inklusive abonnemangsavgifter m.m. Ersättningen för reglerbar media regleras mot de faktiska kostnaderna genom en årlig avstämning. Hyresersättningen från kunder som inte har upplåtelseavtal enligt hyresmodellen är marknadsbaserad.

Avkastningskrav

Myndigheten ska för räkenskapsåret 2022 inleverera en avkastning om 2,5 % (2,6) på 30 % av myndighetens genomsnittliga lån för samhällsinvesteringar i Riksgäldskontoret.

Ändrade redovisningsprinciper

- Ränta på kapital (kreditivränta) under pågående anskaffning som lånefinansierats i Riksgälden är 0,2 % (0,3).
- Förskott till Fortifikationsverkets leverantörer redovisas från och med 2022 som en fordran mot leverantören tills dess att tjänster/varor levererats som motsvarar förskottets storlek, vilket avräknas löpande.
- Innehållna medel ska innehållas för entreprenader enligt avtal, vilket framgår av den avtalade betalplanen i respektive projekt. Att innehålla medel innebär att Fortifikationsverket redovisar den upparbetade kostnaden mot pågående nyanläggning samt att den del som är innehålllet redovisas som en kortfristig skuld. Vid godkänd slutbesiktning och slutfakturering av leverantör avräknas den kortfristiga skulden mot leverantörsfakturan. Innehållna medel är hanterat retroaktivt i respektive investeringsprojekt.
- Fortifikationsverket redovisar 2022 transaktioner i transfereringsavsnittet, vilket betyder att myndigheten är en förmedlande part.



- I låneskulden till Riksgäldskontoret 20 725 000 tkr ingår från och med 2022 ej amorterat statskapital som är en konsekvens av nedskrivning av bokförda värden mot statskapital.²⁷
- Leverantörsskulder värde regleras årligen genom att minska leverantörsskulden i de fall Fortifikationsverket mottagit felaktiga leverantörsfakturor som skall krediteras i sin helhet.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

1. De intäkter som uppstår vid försäljning av försvarsfastigheter i enlighet med riksdagens fattade försvarsbeslut (prop 2004/05:5, prop 2004/05:43, bet. 2004/05:FöU4, bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143) får Fortifikationsverket disponera för att betala sådana kostnader som uppstår till följd av avveckling av lokaler, mark och anläggningar. Överskottet får inte användas för att bekosta den miljösanering som Försvarsmakten enligt miljöbalken är skyldig att bekosta i egenskap av verksamhetsansvarig.

Fortifikationsverket får sätta ned statskapitalet vid utgången av respektive upplåtelseperiod med det bokförda värdet på respektive objekt som ska avyttras med anledning av tidigare nämnda försvarsbeslut. Nedsättningen ska ske på så sätt att det bokförda värdet för de berörda försvarsfastigheterna minskas i balansräkningen med samma belopp som nedsättningen minskar statskapitalet på balansräkningen. För sådan fast egendom som har karaktären av verksamhetstillbehör, och som Fortifikationsverket övertar till bokfört värde från Försvarsmakten, får nedsättning ske med det bokförda värdet. Nedsättning av statskapital får, oberoende av finansieringssätt, ske för objekt som sägs upp med anledning av tidigare nämnda försvarsbeslut, om de ursprungligen har invärderats eller anskaffats efter den 1 juli 1994. Nedsättning av statskapitalet av ovanstående skäl har under 2022 skett med 176 tkr (31).

2. Enligt regleringsbrevet för 2022 får Fortifikationsverket behålla överskott från försäljningar av övnings- och skjutfält, inklusive byggnadsobjekt, för att bekosta:
 - avveckling av fält som varken kan avyttras eller användas
 - avveckling av riskarrenden eller inlösen av mark, t ex inom inarrenderade riskområden
 - avveckling och förvaltning av fält som är under försäljning
 - förädling och röjning av fält som återtas för militär verksamhet
 - metod- och teknikutveckling för hantering av oexploderad ammunition (OXA)
 - historisk dokumentation, verifiering i fält och röjning av oexploderad ammunition (OXA)
 - insamling av uppgifter om tidigare verksamhet som kan utgöra miljöbelastning samt sammanställning av miljödokumentation
3. Inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag och de ekonomiska resurser som myndigheten förfogar över får myndigheten, utan hinder av beloppsbegränsningen i 10 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter, m.m., besluta om investeringar när den beräknade investeringskostnaden inte överstiger 75 000 tkr per projekt och, om det är fråga om ett förvärv av fast egendom, kravet på affärsmässighet i 8 kap. 7 § budgetlagen (2011:203) är uppfyllt.

²⁷ Avser nedskrivning av bokförda värden, enligt ekonomiadministrativa undantag i regleringsbrev, på lånefinansierade investeringar.



Myndigheten får besluta om förvärv av fast egendom, även om det finns skäl att göra avsteg från kravet på affärsmässighet, om den beräknade investeringskostnaden inte överstiger 40 000 tkr. Skälen för avsteg från affärsmässighet ska dokumenteras. Det kan i vissa fall finnas skäl att frånga kravet på affärsmässighet vid förvärv av fast egendom med anledning av riksdagens beslut om totalförsvaret 2021-2025 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 2 avsnitt 5.6.1).

4. Myndigheten får besluta om att förvaltningsansvaret enligt 16 § förordningen om förvaltning av statliga fastigheter med mera ska föras över till andra fastighetsförvaltande myndigheter. I sådana fall där berörda myndigheter är överens om villkoren för överföringen, och fastighetens marknadsvärde inte överstiger 20 000 tkr.
5. Från och med 2019 ska amorteringsprincipen inte tillämpas på invärderade fastigheter. Kvarstående statskapital ska användas för resterande behov av nedskrivning för avyttring av fastigheter på grund av riksdagens försvarsbeslut. När det sista objektet har avyttrats ska kvarstående statskapital avräknas mot inkomsttitel och lån tas upp i Riksgäldskontoret för motsvarande belopp.
6. Myndigheten ska inte tillämpa 6 § förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar när myndigheten ger hyresgäster anstånd med betalning av hyra.

Värderingsprinciper

Brytdag och periodavgränsningsposter

Den gemensamma brytdagen för statliga myndigheter är 5 januari 2023. Därefter har intäkter och kostnader över 50 tkr periodiserats. För investeringsprojekt är beloppsgränsen 2 000 tkr.

Avyttrings- och uppdragsprojekt, som faktureras kund, intäktsförs i takt med att arbetet utförs. Värdering av ofakturerat arbete sker till anskaffningsvärdet och redovisas som övriga upplupna intäkter.

I Fortifikationsverkets förutbetalda intäkter ingår betalplan för nyanskaffningar med engångshyra. Vartefter utgifter upparbetas i projekten faktureras utgiften vidare till kund och redovisas under projektets löptid som pågående nyanläggning samt förutbetald intäkt. Vid projektavslut redovisas intäkten och kostnaden för projektet och anläggningen aktiveras och hanteras med direktavskrivning i anläggningsregistret.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalda. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter brytdag eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när bokslutet upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Övriga händelser tas upp som fordringar respektive skulder.

Värdering av varulager

Varulagret upptas till ett värde grundat på fysisk inventering per balansdagen enligt lägsta värdets princip.



Värdering av anläggningstillgångar

Byggnader, mark och annan fast egendom

Fortifikationsverket tillämpar komponentredovisning sedan 2016. Detta innebär att för investeringar med entreprenadstart från och med 2016 och där det finns skillnader i förbrukning av en anläggnings betydande komponenter, tillämpas komponentavskrivning. Tillämpningen sker på investeringar som överstiger 3 mkr. Ingen retroaktiv fördelning på komponenter har gjorts på de investeringar som var avslutade eller pågående innan 1 januari 2016, då detta inte skulle ge en rättvisande bild. Det innebär att två principer tillämpas men vid utbyte av befintliga komponenter görs en nedskrivningsprövning utifrån det nya regelverket.

För det fall en nybyggnation görs eller en ny funktion tillförs, innebär det att åtgärden hanteras som investering om den ekonomiska livslängden överstiger 3 år och överstiger den ekonomiska gränsen som är 100 tkr. Ombyggnation eller byte av komponent under 250 tkr hanteras alltid som planerat underhåll. När utbyte av en funktion eller byggdel sker hanteras den som en investering förutsatt att utgiften överstiger 250 tkr eller högre. Avskrivning enligt plan sker på anskaffningsvärde och beräknad ekonomisk livslängd enligt nedan.

Komponenter	Avskrivningstid
Direktavskrivna försvarsanläggningar finansierade med engångshyra	0 år
Anpassningsåtgärder och åtgärder med kortvarigt bruk	10-20 år
Lånefinansierade försvarsanläggningar, om- och nybyggnadsåtgärder	5-50 år
Ny-, till- och ombyggnad av byggnader och markanläggningar	10-50 år

Vid anskaffning av hyresmoduler för tillfälligt bruk utförs avskrivning på den hyresperiod vi har avtalat med respektive kund för införhyrningen.

Pågående nyanläggningar aktiveras i samband med tillträde och vid slutligt avslut av investeringen. I anskaffningsvärdet inräknas del av indirekta kostnader, så kallat administrativt pålägg, vilket är:

Investeringstyp	År 2022	År 2021
Nybyggnad och ombyggnad som bedrivs av projektledningsenhet	3 %	3 %
Ägarrelaterade investeringar som bedrivs av projektledningsenhet	2 %	2 %
Nybyggnad och ombyggnad som bedrivs utanför projektledningsenhet	2 %	2 %
Ägarrelaterade investeringar som bedrivs utanför projektledningsenhet	1 %	1 %

Tidigare år har pågående nyanläggningar så kallade samhällsinvesteringar inte varierat så kraftigt mellan åren, vilket inneburit att myndigheten inte har periodiserat utgifter i investeringsprojekt som har upparbetats men inte fakturerats under året. Från och med 2021 periodiseras utgifter i investeringsprojekt som har upparbetats/levererats per leverantör per projekt under innevarande år och överstiger 2 mkr där faktura inte har inkommit.

Maskiner, inventarier och installationer m.m.

Inventarier avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 25 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd på 3 år eller längre definieras som anläggningstillgångar, och är



upptagna till anskaffningsvärdet vid förvärvstillfället. Avskrivning enligt plan sker på anskaffningsvärde och beräknad ekonomisk livslängd enligt nedan.

Anläggningsgrupper	Avskrivningstid
Datorer och kringutrustning	3-5 år
Immateriella anläggningstillgångar	5 år
Maskiner	5 år
Bilar och andra transportmedel	5-10 år
Övriga inventarier	10 år
Konst	0 år

Försäljning av anläggningstillgångar

Försäljning och utrangeringar av anläggningstillgångar redovisas enligt EA-regelverk med undantag för försäljningar av fastigheter som är en följd av försvarsbeslut. Försäljningsintäkten för dessa fastigheter redovisas som en avyttringsintäkt och det bokförda värdet redovisas mot statskapitalet. Försäljningsomkostnaderna redovisas som en kostnad i resultaträkningen. I resultatet av fastighetsförsäljningarna ingår enbart avslutade försäljningsprojekt. Intäkter och kostnader avseende pågående fastighetsförsäljningar redovisas som periodavgränsningsposter i balansräkningen, fordran som "Övriga upplupna intäkter" och skuld som "Upplupna kostnader".

Skuld till Riksgäldskontoret, långfristig skuld för fastigheter

Från och med 2019 upphörde amorteringsprincipen på invärderade fastigheter. Kvarstående statskapital ska användas för kvarstående behov av nedskrivning för avyttring av fastigheter på grund av försvarsbeslut.

Nedskrivning av bokförda värden mot statskapitalet har år 2022 skett med 176 tkr (31) för fastigheter, vilka har anskaffats efter 1 juli 1994 och som har finansierats med lån i Riksgäldskontoret.

**Ersättningar och andra förmåner för av regeringen utsedda ledande befattningshavare**

Namn	Förordnande	Period	Ersättning (kr)
Maria Bredberg Pettersson	Generaldirektör	2022-01-01-2022-12-31	1 445 532
Monica Haapaniemi	Ledamot i styrelsen	2022-01-01-2022-12-31	52 296
Christina Malm	Ledamot i styrelsen	2022-01-01-2022-12-31	51 996
Maria Norrfalk	Ordförande i styrelsen	2022-01-01-2022-12-31	78 420
Anders Silwer	Ledamot i styrelsen	2022-01-01-2022-12-31	52 196
Håkan Stenström	Ledamot i styrelsen	2022-01-01-2022-12-31	54 348
Summa			1 734 788

Uppdrag som styrelseledamot eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller som styrelseledamot i aktiebolag

Namn	Förordnande
Maria Bredberg Pettersson	Finansinspektionen, Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverkets insynsråd t.o.m. 2022-05-04
Christina Malm	Arbetsgivarverket
Maria Norrfalk	Sveriges lantbruksuniversitet, HS Hushållningssällskapens Service AB, Maria Norrfalk AB t.o.m. november 2022,
Anders Silwer	Advenica AB, Nixu OY i Finland, Nitiu AB
Håkan Stenström	Stenströmgruppen AB, Miun Holding AB



Noter till resultat- och balansräkning (tkr)

Not 1

Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2022-12-31	2021-12-31
Hyra och arrende	3 165 706	2 700 822
Ersättning införlhyrningar	817 963	667 660
Ersättning uppdrag	570 327	508 106
Ersättning direktavskrivna anläggningar	210 752	360 693
Ersättning skogsbruk	37 288	41 202
Avyttringsintäkter	28 597	73 595
Övriga rörelseintäkter	12 148	3 483
Realisationsvinster	2 992	4 605
Summa	4 845 773	4 360 166

Motsvarande avskrivningskostnader för "Ersättning direktavskrivna anläggningar" ingår i not 6. Utfallet är en följd av avslutade projekt som är finansierade med betalplan.

Not 2

Intäkter av bidrag	2022-12-31	2021-12-31
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	9 138	7 442
Försäkringskassan	872	0
Arbetsförmedlingen	533	486
Trafikverket	470	434
Boverket	-	154
Övriga statliga myndigheter	169	47
Summa	11 182	8 563

**Not 3****Finansiella intäkter och kostnader**

Ränteintäkter	2022-12-31	2021-12-31
Riksgäldskontoret, ränta lån fastigheter	19 496	14 813
Dröjsmålsränta	80	30
Summa	19 576	14 843

Räntekostnader	2022-12-31	2021-12-31
Riksgäldskontoret, ränta lån fastigheter	79 033	57 251
Övriga räntekostnader	2 262	90
Riksgäldskontoret, ränta på lån för inv. i förv.ändamål	1 227	-
Övriga finansiella kostnader	161	68
Aktiverad ränta pågående nyanläggningar	-4 348	-7 963
Summa	78 335	49 446

Not 4**Kostnader för personal**

Lönekostnader exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal uppgår till 475 257 tkr (443 507), varav lönekostnader för styrelse och uppdragstagare är 286 tkr (238). I posten kostnader för personal ingår tid och administrationspåslag på investeringsprojekt vilket minskar personalkostnader med 168 mkr (144), kostnaderna omfördelas till balansräkningen.

Not 5

Övriga driftkostnader	2022-12-31	2021-12-31
Införhyrningar	804 468	658 270
Media	664 233	530 150
Köpta tjänster, underhåll	427 766	340 690
Köpta tjänster, uppdrag	370 339	336 041
Köpta tjänster, drift	150 170	142 103
Köpta tjänster, övrigt	103 249	114 032
Köpta tjänster, avyttring	82 672	108 741
Material fastigheter	61 272	48 784
Förbrukningsinventarier och kontorsmaterial	30 498	29 345
Skog	9 226	9 672
Realisations-/utrangeringsförluster	6 481	4 386
Övriga kostnader	164 474	126 463
Summa	2 874 849	2 448 677

**Not 6**

Av- och nedskrivningar	2022-12-31	2021-12-31
Avskrivning immateriella anläggningstillgångar	7 941	5 897
Avskrivning byggnader och markanläggningar	884 257	807 215
Nedskrivning byggnader och mark	738	22 457
Avskrivning byggnader och markanläggningar, direktavskrivet	210 752	360 692
Avskrivning maskiner, inventarier, installationer m.m.	44 611	39 194
Summa	1 148 299	1 235 455

Motsvarande ersättning för "Byggnader och markanläggningar, direktavskrivet" ingår i not 1. Utfallet är en följd av avslutade projekt som är finansierade med betalplan.

Not 7

Verksamhetsutfall		
I verksamhetsutfallet ingår resultatet för fastighetsförsäljningar	2022-12-31	2021-12-31
Intäkter fastighetsförsäljningar	983	3 844
Kostnader fastighetsförsäljningar	-973	-1 131
Resultat fastighetsförsäljningar	10	2 713

Not 8**Transfereringar**

Transfereringar förekommer enbart inom Fortifikationsverkets forskning- och utvecklingsverksamhet. Fortifikationsverket har erhållit medel från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att finansiera forskning inom 2:4 Krisberedskap. Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag kommer från en internationell organisation där medlen använts inom forskningsverksamheten.

Not 9

	2022-12-31	2021-12-31
Periodens kapitalförändring (avgiftsbelagd verksamhet)	170 951	92 807
Inleverans beräknat avkastningskrav 2,5 % (2,6 %)	-139 736	-127 718
Inleverans övriga inkomster av statens verksamhet	-110	-110
Inleverans överskott övriga fastighetsförsäljningar	-24	-2 023
Kapitalförändring efter inleveranser	31 081	-37 044
Reservering överskott övnings- och skjutfält	-	-704
Projektkostnader täckta av medel från FB 1996, 2000 och 2004	57 742	74 594
Disponibel kapitalförändring	88 823	36 846

**Not 10****Årets kapitalförändring**

Intäkterna från fastighetsförsäljningarna samt försäljningsomkostnader till följd av försvarsbesluten påverkar årets kapitalförändring. Det bokförda värdet för objekt som omfattas av försvarsbeslut redovisas mot statskapitalet enligt Fortifikationsverkets regleringsbrev.

*Utan hänsyn tagen till det särskilda undantaget från EA-regler hade realisationsresultatet av försvarsbeslutsförsäljningar uppgått till följande:
I verksamhetsutfallet ingår resultatet för fastighetsförsäljningar.*

	2022-12-31	2021-12-31
Övnings- och skjutfält	-	673
Summa	-	673

Nedskrivna bokförda värdens fördelning är:

Övnings- och skjutfält	-	-31
Summa	-	-31

Försäljningsintäkter för fastigheter till följd av försvarsbeslut fördelas:

Övnings- och skjutfält	-	820
Summa	-	820

Not 11**Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar**

<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	101 123	85 145
Årets anskaffningar	21 939	16 868
Årets avyttringar och utrangeringar	-7 707	-890
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	115 355	101 123

<i>Ackumulerade avskrivningar</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-73 774	-68 767
Årets avskrivningar	-7 941	-5 897
Årets avyttringar och utrangeringar	7 707	890
Utgående ackumulerade avskrivningar	-74 008	-73 774
Bokfört värde	41 347	27 349

**Not 12****Byggnader och markanläggningar**

<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	28 612 962	25 941 331
Årets anskaffningar	3 784 640	2 689 047
Årets avyttring/utrangering	-58 157	-17 416
Omklassificering	-11 771	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	32 327 674	28 612 962
<i>Ackumulerade avskrivningar</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-16 177 909	-15 383 650
Årets avskrivningar	-878 013	-807 290
Årets avyttring/utrangering	53 378	13 031
Omklassificering	5 526	-
Utgående ackumulerade avskrivningar	-16 997 018	-16 177 909
<i>Ackumulerade nedskrivningar</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-16 219	-6 762
Årets nedskrivningar	-662	-9 457
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-16 881	-16 219

Byggnader och markanläggningar, direktavskrivet

<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	3 465 267	3 104 574
Årets anskaffningar	210 752	360 693
Omklassificering	11 771	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 687 790	3 465 267
<i>Ackumulerade avskrivningar</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-3 465 267	-3 104 574
Årets avskrivningar	-210 752	-360 693
Omklassificering	-11 771	-
Utgående ackumulerade avskrivningar	-3 687 790	-3 465 267
Bokfört värde	0	0

**Mark och annan fast egendom**

<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	2 179 029	2 012 222
Årets anskaffningar	945 715	167 482
Årets avyttring/utrangering	-1 682	-675
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 123 062	2 179 029
<i>Ackumulerade nedskrivningar</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-13 000	-
Årets nedskrivningar	-	-13 000
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-13 000	-13 000
Bokfört värde	3 110 062	2 166 029
Summa bokfört värde totalt	18 423 837	14 584 863

Taxeringsvärde	2022-12-31	2021-12-31
(Avser fastigheter som medför fastighetsavgift/fastighetsskatt.)	629 884	499 440

Not 13**Maskiner, inventarier, installationer m.m.**

<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	420 602	384 176
Årets anskaffningar	51 190	49 564
Årets avyttring/utrangeringar	-11 161	-13 138
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	460 631	420 602
<i>Ackumulerade avskrivningar</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-286 285	-260 220
Årets avyttring/utrangering	10 741	13 129
Årets avskrivning	-44 600	-39 194
Utgående ackumulerade avskrivningar	-320 144	-286 285
Bokfört värde	140 487	134 318

**Not 14****Pågående nyanläggningar**

<i>Anskaffningsvärden, löpande</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	2 853 024	3 460 343
Årets upparbetning	4 409 653	2 249 210
Årets aktivering	-4 730 356	-2 856 529
Utgående anskaffningsvärden	2 532 321	2 853 024
<i>Anskaffningsvärden, direktavskrives</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	473 587	474 424
Årets upparbetning	511 725	359 855
Årets aktivering	-210 752	-360 692
Utgående anskaffningsvärden	774 560	473 587
Bokfört värde	3 306 882	3 326 612

Två stora förvärv har genomförts under 2022, Solna Ulriksdal 2:1 och Sollentuna Helenelund 7:1 (upparbetning 1 801 mkr och aktivering 1 804 mkr) samt Solna Skogskarlen 3 (upparbetning 401 mkr och aktivering 401 mkr). Projekt G5743 har aktiverats under året med 919 mkr (upparbetning 75 mkr).

Not 15

Varulager och förråd mm	2022-12-31	2021-12-31
Driftlager bränsle	30 509	21 636
Driftlager övrigt	1 288	1 181
Förskott till leverantörer	26 545	-
Summa	58 342	22 817

Not 16

Fordringar hos andra myndigheter	2022-12-31	2021-12-31
Kundfordringar	366 552	320 258
Mervärdesskatt	215 011	186 321
Övriga fordringar hos andra myndigheter	1 173	391
Summa	582 736	506 970

Not 17

Förutbetalda kostnader	2022-12-31	2021-12-31
Införhyrningar	175 556	152 963
Förutbetalda hyror	14 195	16 556
Övriga förutbetalda kostnader	84 807	41 905
Summa	274 558	211 424

**Not 18**

Övriga upplupna intäkter	2022-12-31	2021-12-31
Mediareglering	132 749	34 647
Införhyrningar reglering	86 470	35 160
Övriga förutbetalda kostnader	73 288	42 181
Upplupna intäkter avyttring	21 590	42 780
Övriga upplupna intäkter	17 962	12 216
Summa	332 059	166 984

Upplupna intäkter avyttring avser summan av pågående fastighetsförsäljningar där nettot av intäkter och kostnader är en fordran.

I posten Övriga upplupna intäkter ingår uppdragsprojekt samt avyttringsprojekt i form av rivning och återställande som faktureras Försvarmakten.

Media regleras mot Försvarmakten, FMV, FRA och FOI varje år samt införhyrningar mot Försvarmakten. Om den totala kostnaden är högre än den erhållna ersättningen under bokföringsåret, redovisas en fordran per kund.

Not 19**Avräkning med statsverket**

<i>Övriga skulder på statens centralkonto</i>	2022-12-31	2021-12-31
Vid årets början	-32 977	-26 324
Medel som redovisats mot inkomsttitel under året	32 977	26 324
Medel som ej levererats vid årets slut	-24 996	-32 977
Summa	-24 996	-32 977

Medel som ej levererats vid årets slut avser avkastningskrav 24 986 tkr (30 968), samt överskott av fastighetsförsäljningar 10 tkr (2 009).

Not 20**Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret**

Limit räntekontokredit 100 mkr (20).

**Not 21****Myndighetskapital**

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsfin. verksamhet	Överskott av fastighetsförsäljningar FB	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2021-12-31	150 438	160 441	302 739	92 807	706 425
Ingående balans 2022-01-01	150 438	160 441	302 739	92 807	706 425
Föregående års kapitalförändring		166 697	-73 890	-92 807	0
Nedskrivning fastighetsförsäljning p g a försvarsbeslut	-176				-176
Inleverans avkastningskrav avs. 2022		-139 736			-139 736
Inleverans överskott övriga fastighetsförsäljningar		-10			-10
Inleverans digitala infrastrukturen		-110			-110
Årets kapitalförändring				170 951	170 951
Summa årets förändring	-176	26 841	-73 890	78 144	30 919
Utgående balans 2022-12-31	150 262	187 282	228 849	170 951	737 344

I posten "Inleverans avkastningskrav avs. 2022" ingår skuld till statsverket med 24 986 tkr.

Not 22**Överskott av fastighetsförsäljningar**

<i>Disponeras för;</i>	2022-12-31	2021-12-31
Avveckling av lokaler, mark och anläggningar	97 605	142 726
Avveckling av fält samt metod- och teknikutveckling OXA	131 244	160 013
Summa	228 849	302 739

Enligt regleringsbrevet får överskott från fastighetsförsäljningar som är uppsagda med anledning av försvarsbeslut disponeras för framtida kostnader för bland annat avveckling av lokaler, mark och anläggningar. Vid årets ingång fanns 97 605 tkr avsatt för avveckling av lokaler, mark och anläggningar. Under året har 13 424 tkr av reserverade medel förbrukats.

Överskott från försäljningar av övnings- och skjutfält får disponeras för bland annat avveckling av fält och metod- och teknikutveckling för hantering av oexploderad ammunition (OXA). Vid årets ingång fanns 131 244 tkr avsatt för avveckling av fält och metod- och teknikutveckling för hantering av OXA. Under året har 44 318 tkr av reserverade medel förbrukats.

**Not 23**

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2022-12-31	2021-12-31
Ingående avsättning	245	359
+ Årets pensionskostnad	1 085	190
- Årets pensionsutbetalningar	-427	-304
Utgående avsättning	903	245

Del av pensionsavsättningen som förväntas förfalla inom ett år uppgår till 473 tkr (152).

Not 24

Övriga avsättningar	2022-12-31	2021-12-31
Ingående avsättning för kompetensutveckling	9 750	8 568
+ Årets nyttjade medel	-868	-106
- Årets avsättningar	1 422	1 288
Utgående avsättning för kompetensutveckling	10 304	9 750
Ingående avsättning för övriga förpliktelser	10 000	-
- Årets återförda avsättningar	-5 000	-
+ Årets avsättningar	70 700	10 000
Utgående avsättning för övriga förpliktelser	75 700	10 000
Summa övriga avsättningar	81 004	19 750

Avsättning för lokalt omställningsarbete har skett löpande med 0,3 % av skattepliktig lön. Uttag av medel sker löpande enligt särskild överenskommelse med arbetstagarorganisationerna. Den del som förväntas förfalla inom ett år uppgår till 3 384 tkr (1 230).

Avsättning på 44 700 tkr (5 000) har utförts, varav 5 mkr är ingående avsättning från föregående år, vilka avser riskreducerade åtgärder för oexploderad ammunition (OXA), som förfaller inom ett år. Avsättning har utförts på hyresersättning avseende hyresavtal som förhandlats till att upphöra i förtid på 26 000 tkr. Avsättning har utförts på 5 mkr avseende kompensation till fastighetsägaren för Vapnet 1 på grund av uteblivna hyresintäkter vid inväntan av regeringsbeslut.

**Not 25****Skuld till Riksgäldskontoret, långfristig**

	2022-12-31	2021-12-31
Låneram för investeringar i inventarier (enl 7 kap.1 § budgetlagen)	290 000	290 000
Vid årets början	157 555	138 589
Under året nyupptagna lån	15 001	24 911
Årets amorteringar	-	-5 945
Bokfört värde	172 556	157 555

	2022-12-31	2021-12-31
Låneram för investeringar i fastigheter (enl. 7 kap. 6 § budgetlagen)	26 500 000	22 500 000
Vid årets början	17 426 000	15 630 000
Under året nyupptagna lån	5 208 000	2 706 000
Årets amorteringar	-1 909 000	-910 000
Bokfört värde	20 725 000	17 426 000

Not 26

Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2022-12-31	2021-12-31
Mervärdesskatt	129 496	123 523
Leverantörsskulder	24 417	22 487
Skuld för sociala avgifter	12 968	11 619
Övriga skulder	991	225
Summa	167 872	157 854

Not 27

Upplupna kostnader	2022-12-31	2021-12-31
Media	64 899	41 679
Semesterlöneskuld inkl. sociala avgifter	58 189	53 828
Räntekostnader Riksgäldskontoret	48 954	24 640
Mediareglering	5 704	5 330
Upplupna löner inkl. sociala avgifter	3 257	4 486
Övriga upplupna kostnader	23 509	16 424
Summa	204 512	146 387

Media regleras mot Försvarsmakten, FMV, FRA och FOI varje år. Om den totala kostnaden är lägre än den erhållna ersättningen under bokföringsåret, redovisas en skuld per kund.



Övriga upplupna kostnader avser kostnader som upparbetats 2022, där faktura ej inkommit, exempelvis avseende planerat underhåll och drift.

Not 28

Övriga förutbetalda intäkter	2022-12-31	2021-12-31
Förutbetalda intäkter	743 766	470 574
Övriga förutbetalda hyresintäkter	26 126	33 320
Förskottshyra flygledartorn Luleå-Kallax	2 848	3 085
Summa	772 740	506 979

I posten "Förutbetalda intäkter" ingår betalplan för nyanskaffningar med engångshyra. Varefter utgifter upparbetas i projekten faktureras utgifterna vidare till kund och redovisas under projektets löptid som pågående nyanläggning samt förutbetald intäkt. Vid projektavslut redovisas intäkten för projektet och anläggningen aktiveras och hanteras med direktavskrivning i anläggningsregistret. Se även not 1, 6 och 12 avseende direktavskrivna anläggningar.

Not 29

Övriga ansvarsförbindelser	2022-12-31	2021-12-31
Ansvarsförbindelser för avhjälpande av miljöskador	86 000	86 000
Övriga ansvarsförbindelser	481 000	280 000
Summa	567 000	366 000

Upptaget belopp uppgår till 445 mkr (280) för 11 ansvarsförbindelser, som omfattar övnings- och skjutfält som är belastade med oexploderad ammunition (OXA). Bedömningen av den totala kostnaden för riskreducerande åtgärder på övnings- och skjutfält som inte planeras att återtas av Försvarsmakten, kan komma att förändras. Det föreligger stor komplexitet avseende arbetsmetoder samt möjligheten till framtida användning och exploatering av fastigheterna med acceptabel risk.

86 mkr (86) avser en ansvarsförbindelse för att skapa en säker och kontrollerad förvaring av massor (120 000 kubikmeter) som innehåller PFAS på Kallax flygfält i Luleå (se avsnitt 2.10). Beräkningen är baserad på egen deponi och uppgår till samma belopp som 2021.

Upptaget 35 mkr varav 25 mkr avser en kompensation för uteblivna hyresintäkter samt 10 mkr som avser kostnader för tomställning och evakuering av befintliga hyresgäster i Vapnet 1, vid inväntan av regeringsbeslut per 2023-06-30.

Upptaget 1 mkr som avser en stämningsansökan avseende en entreprenadtvist, både beloppet och tidpunkten för infriandet är osäkert.

Under januari 2023 uppstod en brand i ett kanslihus på I 19, Norrbottens regemente i Boden. I byggnaden pågick det ett renoveringsarbete och branden uppstod i samband med håltagningsarbete. Pågående investering var prognostiserad till 50 mkr, varav upparbetat är 34 mkr. Bokföringsmässigt restvärde för byggnaden per balansdagen uppgick till 0,4 mkr. Utredning pågår mellan Kammarkollegiet och entreprenörens försäkringsbolag. I dagsläget går det inte att bedöma om det kommer innebära kostnader för Fortifikationsverket.



5 SAMMANSTÄLLNING AV VÄSENTLIGA UPPGIFTER FRÅN RESULTATRÄKNING, BALANSRÄKNING OCH ANSLAGSREDOVISNING

(tkr)

Låneram i Riksgälden	2022	2021	2020	2019	2018
Beviljad	26 790 000	22 790 000	18 160 000	14 615 000	14 305 000
Utnyttjad	20 897 556	17 583 555	15 768 589	14 102 830	12 645 431
Kontokrediter hos Riksgäldskontoret	2022	2021	2020	2019	2018
Beviljad	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Maximalt utnyttjad under året	-	-	-	-	-
Avgiftsintäkter	2022	2021	2020	2019	2018
Budget enligt regleringsbrev	4 416 795	4 002 833	3 636 882	3 348 281	3 323 861
Utfall	4 885 945	4 382 210	3 980 101	3 531 752	3 366 455
Räntekonto	2022	2021	2020	2019	2018
Räntekostnader	0	0	32	1 831	3 539
Ränteintäkter	3 827	-	-	-	-
Anslagskredit	2022	2021	2020	2019	2018
Beviljad	-	-	-	-	-
Utnyttjad	-	-	-	-	-
Utgående reservationer	2022	2021	2020	2019	2018
Anslagssparande	-	-	-	-	-
Belopp intecknat för framtida åtagande	-	-	-	-	-
Personal	2022	2021	2020	2019	2018
Antal årsarbetskrafter	842	792	716	624	609
Medelantal anställda	878	832	744	663	628
Driftkostnad per årsarbetskraft (kr)	4 161	3 795	3 796	4 081	3 958
Kapitalförändring	2022	2021	2020	2019	2018
Årets kapitalförändring	170 951	92 807	68 037	33 138	154 273
Balanserad kapitalförändring	187 282	160 441	142 847	141 709	63 604



6 FÖRORDNING AV INTERN STYRNING OCH KONTROLL (FISK)

Fortifikationsverket omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll, FISK. Med intern styrning och kontroll avses den process som ska säkerställa att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter, uppnår verksamhetens mål och uppfyller kraven i 3 § myndighetsförordningen. Myndigheten ska upprätta en riskanalys där risker identifieras, värderas, hanteras eller accepteras. Syftet med riskanalysen är att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel. Processen för intern styrning och kontroll ska också förebygga att verksamheten utsätts för korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter.

Riskanalys

Arbetet med riskanalys genomfördes som en del av arbetet med framtagande av en treårig verksamhetsplan för 2021-2023. Arbetet resulterade i ett antal risker som hanterats löpande och uppdaterats under verksamhetsåret 2022. Analysen uppdateras varje tertial.

Uppföljning av riskerna

I samband med tertialuppföljningarna har Fortifikationsverket successivt följt upp och utvärderat de risker som vi identifierat och valt att hantera. Arbetssättet ger en mer aktiv riskhantering som gör att vi snabbare under 2022 har fångat upp eventuella risker från tillkommande händelser under aktuellt verksamhetsår. Arbetet med riskreducerande åtgärder har gett resultat under året. Några exempel:

- Vi har nu genomfört ett större antal förvärv utifrån förvärvsplanen och därmed har risken för att inte i tid genomföra förvärv i linje med försvarsbeslutet minskat och kan accepteras.
- Vi har omförhandlat lägenhetsarrenden enligt en handlingsplan vilket har gett så pass stor effekt att risken för bristande rådighet över våra byggnader/anläggningar på annans mark ("ofri grund") minskat. Risken kommer att fortsätta hanteras.

Övrigt

Under verksamhetsåret har det identifierats brister i hanteringen av visselblåsarfunktionen. Dessa har åtgärdats under december 2022.

Utöver detta har två regionala brister identifierats :

- Brist i regelefterlevnad gällande överträdelse av delegationsordningen och förskottsbetalning. Åtgärdat maj 2022.
- Brist avseende hantering av felaktig klassificering av projektkostnad – inte åtgärdad i tid. Åtgärdat januari 2023.

Under 2022 har bland annat stickprovskontroller samt uppföljning inom upphandling och kostnader för ändrings- och tilläggsarbeten i byggentreprenader genomförts. Kontrollerna har inte visat på några allvarliga avvikelser. Arbetet med utökade stickprovskontroller på leverantörsfakturer samt fördjupade uppföljningar på projekt inom både projekt- och förvaltningsavdelningen har fortsatt.



Under året har ESV lämnat sin rapport "Analys av Fortifikationsverkets investeringsverksamhet" med förslag på förbättringsåtgärder. Av rapporten framgår att vi har ett förbättringsområde kring bedömningen av affärsmässighet vid förvärv. Detta sammanfaller med vår egen initierade uppföljning avseende förvärvsdokumentation med fokus på affärsmässighet. Resultatet visar att det finns förbättringsmöjligheter avseende dokumentation vid bedömning och motivering av affärsmässighet.

Under året har inga investeringsprojekt som överskridit regeringsbeslut identifierats.

Fortifikationsverket bedömer att ansvarsförbindelsen gällande kommande deponering av PFAS-belastade massor på Kallax Flygplats i Luleå är oförändrad sedan årsredovisningen 2021. Arbete pågår med att hantera ärendet för att säkerställa den mest säkra och hållbara lösningen.



7 ÅRSREDOVISNINGENS UNDERTECKNANDE

Vi bedömer att det har funnits brister i den interna styrningen och kontrollen under den period som årsredovisningen avser enligt följande:

- Under sommaren 2022 upptäcktes att visselblåsarfunktionens inkorg inte hanterats i enlighet med gällande regelverk. Styrdokument togs fram under tertial 3 2022 och beslut om ny riktlinje samt implementering av löpande uppföljning och avstämning av inkorgen har genomförts under december 2022. Fortsatt utredning pågår av ett antal ärenden i inkorgen.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

2023-02-15

Maria Norrfalk
Ordförande

Christina Malm

Monica Haapaniemi

Håkan Stenström

Anders Silwer

Maria Bredberg Pettersson
Generaldirektör



Utanför lägret på Ångsholmen i Boden.
Foto: Johanna Holst, Fortifikationsverket.